

Ekonomška šola Celje
Gimnazija in srednja šola

STALIŠČE MLADOSTNIKOV IN UČITELJEV DO DIJAKOV PRISELJENCEV

raziskovalna naloga

Avtorici:

Tinka Napret Kaučič, 2. e

Tjaša Kumer, 2. e

Mentorica:

Barbara Slatenšek, mag. psih.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2020

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
1.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA	1
1.2 NAMEN IN HIPOTEZE.....	2
1.3 RAZISKOVALNA METODA	3
2 TEORETIČNI UVOD	4
2.1 OPREDELITEV DIJAKOV PRISELJENCEV	4
2.2 OPREDELITEV STALIŠČ	5
2.2.1 POMEN POZITIVNIH IN NEGATIVNIH STALIŠČ.....	6
2.2.2 SPREMINJANJE STALIŠČ.....	6
2.3 STALIŠČA DO DIJAKOV PRISELJENCEV	7
2.3.1 STALIŠČA UČITELJEV DO DIJAKOV PRISELJENCEV	7
2.3.2 STALIŠČA MLADOSTNIKOV DO DIJAKOV PRISELJENCEV	9
2.3.3 POMEN SOCIALNE VKLJUČENOSTI DIJAKOV PRISELJENCEV V SLOVENSKI ŠOLSKI PROSTOR	9
3 METODA	10
3.1 VPRAŠALNIKA STALIŠČ DO DIJAKOV PRISELJENCEV	10
3.1.1 UDELEŽENCI.....	10
3.1.2 PRIPOMOČKI.....	11
3.1.3 POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV	12
3.2 DELAVNICA SPREMINJANJA STALIŠČ DO DIJAKOV PRISELJENCEV.....	13
3.2.1 UDELEŽENCI.....	13
3.2.2 PRIPOMOČKI.....	13
3.2.3 POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV	13
4 REZULTATI.....	14
4.1 REZULTATI O STALIŠČIH DO DIJAKOV PRISELJENCEV	14
4.2 REZULTATI O UČINKOVITOSTI DELAVNICE.....	27
5 RAZPRAVA	30
5.1 STALIŠČA DO DIJAKOV PRISELJENCEV	30
5.2 UČINKOVITOST DELAVNICE	33
6 ZAKLJUČEK	34

6.1 KRITIČNO OVREDNOTENJE IN PREDLOGI ZA PRIHODNJE RAZISKOVANJE	34
6.2 UPORABNA VREDNOST	35
7 LITERATURA	35
PRILOGE.....	38

KAZALO TABEL

Tabela 1. Opisna statistika ciljne skupine učiteljev	11
Tabela 2: Opisna statistika ciljne skupine dijakov	11
Tabela 3: Število dijakov pred delavnico in po njej	13
Tabela 4: Stališča učiteljev do dijakov priseljencev	14
Tabela 5: Strinjanje učiteljev s trditvijo 9.....	15
Tabela 6: Stališča razrednikov do dijakov priseljencev.....	16
Tabela 7. Stališča mladostnikov do dijakov priseljencev	17
Tabela 8: Stališče dijakov priseljencev in dijakov, ki niso priseljenci, do dijakov priseljencev	18
Tabela 9: Strinjanje dijakov s trditvijo 1.....	19
Tabela 10: Strinjanje dijakov s trditvijo 9.....	19
Tabela 11: Strinjanje dijakov s trditvijo 15.....	20
Tabela 12: Stališča učiteljev in dijakov do dijakov priseljencev	21
Tabela 13: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 1	22
Tabela 14: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 2.....	23
Tabela 15: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 3.....	23
Tabela 16: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 5.....	24
Tabela 17: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 15.....	25
Tabela 18: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 16.....	26
Tabela 19: Stališča dijakov pred delavnico in po njej	27
Tabela 20: Strinjanje dijakov s trditvijo 3 pred delavnico in po njej.....	28
Tabela 21: Strinjanje dijakov s trditvijo 10 pred delavnico in po njej.....	29

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Primerjava povprečnih vrednosti na vprašalniku med učitelji, ki poučujejo dijaka priseljenca, in učitelji, ki ne poučujejo dijaka priseljenca	14
Graf 2: Primerjava povprečnih vrednosti pri trditvi 9 med učitelji, ki poučujejo dijaka priseljenca, in učitelji, ki ne poučujejo dijaka priseljenca	15
Graf 3: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji, ki so/so bili razredniki dijaku priseljencu, in učitelji, ki niso bili razredniki dijaku priseljencu	16
Graf 4: Primerjava povprečnih vrednosti med dijaki, ki imajo sošolca priseljenca, in dijaki, ki nimajo sošolca priseljenca	17
Graf 5: Primerjava povprečnih vrednosti med dijaki priseljenci in dijaki, ki niso priseljenci	18
Graf 6: Primerjava povprečnih vrednosti med dijaki priseljenci in dijaki, ki niso priseljenci, pri trditvi 1	19
Graf 7: Primerjava povprečnih vrednosti med dijaki priseljenci in dijaki, ki niso priseljenci, pri trditvi 9	20
Graf 8: Primerjava povprečnih vrednosti med dijaki priseljenci in dijaki, ki niso priseljenci, pri trditvi 15	21
Graf 9: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki	21
Graf 10: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 1	22
Graf 11: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 2	23
Graf 12: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 3	24
Graf 13: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 5	25
Graf 14: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 15	26
Graf 15: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 16	27
Graf 16: Primerjava povprečnih vrednosti pred delavnico in po njej	28
Graf 17: Primerjava povprečnih vrednosti pred delavnico in po njej pri trditvi 3.....	29
Graf 18: Primerjava povprečnih vrednosti pred delavnico in po njej pri trditvi 10.....	30

POVZETEK

Šola ima pri razvoju socialne vključenosti dijakov priseljencev pomembno vlogo. Namen raziskovalne naloge je bil preveriti stališče mladostnikov in učiteljev do dijakov priseljencev. Dodatno sva v razredu z največ priseljenci izvedli delavnico, katere cilj je bil krepitev pozitivnih stališč do dijakov priseljencev. Dobljeni rezultati so pokazali, da učitelji, ki so v vsakodnevem stiku z dijaki priseljenci, nimajo bolj pozitivnih stališč do njih, kot učitelji, ki niso v vsakodnevem stiku z njimi (H1), zato sva hipotezo ovrgli. Rezultati so tudi pokazali, da ni razlike v izraženosti stališč do dijakov priseljencev med dijaki, ki so v vsakodnevem stiku z njimi, in dijaki, ki niso v vsakodnevem stiku z njimi (H2) ter med dijaki priseljenci in ostalimi dijaki (H3), zato sva hipotezi ovrgli. Hipotezo, da imajo učitelji bolj pozitivna stališča do dijakov priseljencev kot dijaki (H4) sva potrdili. Rezultati so tudi pokazali, da so dijaki po delavnici izboljšali stališče do dijakov priseljencev (H5), zato sva hipotezo potrdili. Pomanjkljivost raziskave je majhen vzorec učiteljev in dijakov, ki so sodelovali na delavnici. Uporabno vrednost vidiva v učnih pripravah, ki sva jih pripravili za namen izvajanja delavnice; učitelji bi omenjeno lahko uporabili kot pripomoček pri izvajanju razrednih ur na temo krepitve pozitivnih stališč do dijakov priseljencev.

ZAHVALA

Posebna zahvala gre najini mentorici ga. Barbari Slatenšek, ki nama je bila s svojimi napotki in nasveti pri tej raziskovalni nalogi v veliko pomoč, brez nje nama ne bi uspelo narediti tako uspešne naloge, kot sva jo.

Zahvala gre tudi lektorici ga. prof. Tjaši Veber Stajnko, ki je najino nalogo jezikovno pregledala.

Zahvaljujemo se tudi Ekonomski šoli Celje, saj nama je nudila veliko oporo in pomoč. Prav tako se zahvaljujemo za opravičene ure, pri katerih sva bili odsotni zaradi zbiranja podatkov za namene raziskave.

Posebna zahvala pa gre tudi vsem učiteljem, dijakom in ostalim sodelujočim, ki so sodelovali pri tej raziskovalni nalogi in so nama tako bili v veliko pomoč pri zbiranju podatkov in izvajanju najine delavnic.

»Ko sprejmemo različnost, ne izgubimo sebe, temveč dobimo drugega v dar.«

Neznani avtor

1 UVOD

1.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA

Živimo v času, ko je preseljevanje del vsakdana, o migracijah pogosto beremo na spletu in o njih pogosto slišimo na radiu. Tako naju je začela zanimati tema priseljencev, prav tako pa obiskujeva šolo, na kateri opazava veliko priseljencev, kar naju je še dodatno spodbudilo, da raziščeva, kakšna stališča imajo mladostniki in učitelji do dijakov priseljencev. Za to raziskovalno nalogo sva se odločili predvsem iz želje po novem znanju in pa tudi iz radovednosti.

V šole se vsako leto vključujejo učenci oziroma dijaki, ki se priselijo iz tujih držav. Gre za učence priseljence, ki jim je slovenščina drugi jezik, prav tako je zanje nova slovenska kultura (Budinoska, 2017). Šola ima pri razvoju in krepitvi občutka pripadanja in socialne vključenosti dijakov priseljencev zelo pomembno vlogo. Socialna vključenost dijakov priseljencev je namreč eden ključnih dejavnikov za njihovo psihosocialno dobrobit v novem okolju in za njihovo učno uspešnost (Štrin, Podlesek in Rutar, 2018).

Ključno vlogo pri vključevanju učencev priseljencev odigra učitelj. Je prvi, s katerim lahko učenec priseljenec predvsem v začetnem obdobju vzpostavi zaupanja vreden odnos (Budinoska, 2017). Pri delu učitelja je pomembno, kakšna stališča ima do učencev priseljencev, do njihovega vključevanja v slovenski šolski prostor in do njihovih jezikov ter kultur. Stališča učitelja in posledično njegovo vedenje namreč vplivajo na delovanje znotraj razreda in posledično na medosebne odnose, ki se vzpostavijo znotraj razredne skupnosti (Lesar idr., 2018). Na socialno vključenost dijakov priseljencev vplivajo tudi stališča mladostnikov do dijakov priseljencev, ki so lahko tudi njihovi sošolci. Koširjeva (2013) poudarja, da je potrebno spodbujati celoten razred k strpnosti in k sprejemanju dijakov, ki prihajajo iz drugih kultur. Sprejemanje s strani sovrstnikov je v obdobju mladostništva še posebej pomembno, saj so v ospredju mladostnikovo raziskovanje različnih vidikov osebne identitete, ločeno od družine, ter obračanje in navezovanje na skupino vrstnikov (Bernt, 1982, v Štrin, Podlesek in Rutar, 2018).

1.2 NAMEN IN HIPOTEZE

Namen raziskave v raziskovalni nalogi je preveriti stališča mladostnikov in učiteljev do dijakov priseljencev. Raziskave kažejo, da smo do subjektov, s katerimi smo več v stiku oziroma jih pogosteje srečujemo, gojimo bolj pozitivna stališča. To pomeni, da smo znanim subjektom bolj naklonjeni, do neznanih pa bolj skeptični in previdni (Rebolj, 2014). Glede na, izhajanje iz predhodnih ugotovitev naju zanima, ali so učitelji, ki so v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci, le-tem bolj naklonjeni kot učitelji, ki niso v vsakodnevnem stiku z njimi (H1), ali imajo dijaki, ki so v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci, bolj pozitivna stališča do njih kot dijaki, ki niso v vsakodnevnem stiku z njimi (H2). Zanima naju tudi, ali imajo dijaki priseljenci bolj pozitivna stališča do dijakov priseljencev kot dijaki, ki niso priseljenci (H3) in ali imajo učitelji bolj pozitivna stališča do dijakov priseljencev kot dijaki (H4).

Dodatno bova na šoli v razredu z največ priseljenci izvedli delavnico, katere cilj bo krepitev pozitivnih stališč do dijakov priseljencev. Predpostavljava, da bodo dijaki po delavnici izboljšali stališče do dijakov priseljencev (H5), pri čemer bova stališča merili z anketnim vprašalnikom pred delavnico in po njej.

Glede na pričakovanja sva postavili hipoteze:

H1: Učitelji, ki so v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci, imajo bolj pozitivna stališča do njih kot učitelji, ki niso v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci.

H2: Dijaki, ki so v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci, imajo bolj pozitivna stališča do njih kot dijaki, ki niso v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci.

H3: Dijaki priseljenci imajo bolj pozitivna stališča do dijakov priseljencev kot dijaki, ki niso priseljenci.

H4: Učitelji imajo bolj pozitivna stališča do dijakov priseljencev kot dijaki.

H5: Dijaki bodo po delavnici izboljšali stališče do dijakov priseljencev.

1.3 RAZISKOVALNA METODA

Raziskovalna naloga je sestavljena iz dveh delov. V teoretičnem delu sva s pomočjo pregleda obstoječe literature definirali dijake priseljence in navedli najpogostejše stiske, s katerimi se soočajo ob vstopu v novo okolje, tj. v slovenski šolski prostor. Nato sva opredelili pojem stališče in predstavili njegov pomen ter možnost spreminjanja stališč. Po opredelitvi dijakov priseljencev in pojma stališče sva koncepta povezali v tretjem poglavju – Stališča do dijakov priseljencev. Navedli sva obstoječa spoznanja različnih avtorjev o stališčih učiteljev in mladostnikov do dijakov priseljencev in predstavili pomen socialne vključenosti dijakov priseljencev v slovenski šolski prostor.

V drugem delu naloge, empiričnem delu, sva najprej podrobneje predstavili metodologijo, in sicer udeležence raziskave, uporabljene pripomočke in postopek zbiranja podatkov. Empirična raziskava je vključevala dve metodi. Prva metoda je bila kvantitativna metoda spraševanja s pomočjo vprašalnikov za namen preverjanja stališč učiteljev in mladostnikov do dijakov priseljencev. Druga metoda je bila longitudinalna kvantitativna metoda tipa prej-potem, in sicer sva s pomočjo vprašalnika, ki so ga dijaki rešili pred delavnico in po njej, preverjali učinek delavnice na spreminjanje stališč do dijakov priseljencev.

Dobljene podatke sva obdelali s programom Excel in spletnim programom Ika. Rezultate sva predstavili v tabelni in grafični obliki, in sicer sva glede na naravo podatkov rezultate grafično predstavili s stolpičnim diagramom. V razpravi sva potrdili ali ovrgli zastavljene hipoteze in dobljene rezultate povezali s predhodnimi ugotovitvami različnih raziskovalcev, ki sva jih spoznali med pregledom literature in pisanjem teoretičnega uvoda. V zaključku sva razmislili o prednostih in pomanjkljivostih raziskave, o uporabni vrednosti raziskave in podali predloge za nadaljnje raziskovanje.

2 TEORETIČNI UVOD

2.1 OPREDELITEV DIJAKOV PRISELJENCEV

Danes živimo v svetu, v katerem so selitve oziroma migracije različnih narodov vsakdanji pojav. Preseljevanja segajo v daljno preteklost, saj so ljudje že takrat iskali območja, ki so jim ponujala boljše pogoje za življenje. Ljudje se tudi v današnjem času preseljujejo predvsem zaradi tega, ker želijo v države, ki jim nudijo boljše pogoje za zaposlitev in šolanje otrok (Štirn in Podlesek, 2019); nekateri se preseljujejo zaradi državnih vojn, pred katerimi bežijo, in raznih naravnih katastrof (Rutar in Jelen Madruša, 2018).

Tudi v naši državi imamo veliko priseljencev, ki po večini prihajajo iz območja bivše Jugoslavije. Vsako leto se v slovenskih šolah srečamo z večjim deležem šolajočih, katerih materni jezik ni učni jezik (Lesar, Rutar in Podlesek, 2018). Tako smo mladostniki v slovenskih šolah velikokrat v stiku z dijaki iz različnih kultur. Dijaki priseljenci so skupina ljudi, ki so v našo državo prišli z drugega ozemlja in po navadi nimajo slovenskega državljanstva, ampak dovoljenje za stalno ali začasno bivanje v naši državi. Ko govorimo o dijakih, ki so k nam prišli iz drugih držav, pogosto uporabimo izraze, kot so dijaki tujci, dijaki priseljenci, otroci etničnih manjšin in podobno (Novak idr., 2012).

Dijake, ki se vključijo v šolanje v novem okolju in prihajajo iz drugih držav, pri tem spremlja kar nekaj stresa, saj se morajo poleg vseh obveznih predmetov učiti še jezika države, v katero so prišli (v našem primeru slovenščine). V skladu z našo nacionalno zakonodajo imajo učenci priseljenci pravico, da se udeležijo brezplačnih programov za učenje slovenskega jezika (Zidar, 2019), kljub temu pa proces učenja slovenščine poteka posredno preko vseh aktivnosti v šoli (Knez, 2012, v Budinoska, 2017).

Dijaki priseljenci prihajajo iz različnih kulturnih okolij, razumejo in govorijo različne jezike. Lahko so večjezični; predvsem pa govorijo jezike, ki so na žalost bolj ali manj cenjeni v določeni družbi (Rutar, 2014, v Rutar in Jelen Madruša, 2018). Dijaki priseljenci se tako pogosto srečujejo s socialno izključenostjo. Različne raziskave so pokazale, da so dijaki priseljenci v slabšem položaju kot njihovi vrstniki, ki nimajo migrantskega ozadja. Prav tako se je izkazalo, da se otroci s podobnim socialno-ekonomskim statusom in podobno kulturo vpisujejo na enake šole in zaradi tega prihaja do družbene razslojenosti (Zidar, 2019).

Ne smemo pozabiti, da dijaki in njihove družine vstopajo v novo okolje z različnimi znanji in z različnimi izobraževalnimi ter življenjskimi izkušnjami. Vse omenjeno predstavlja okolje in prostor, v katerem so dijaki do prihoda v novo okolje razvijali svojo kulturno in osebno

identiteto. Okolje, v katerem se je dijak do prihoda v novo okolje izobraževal in vzgajal, je pomembno vplivalo na to, kaj zna, česa je zmožen in kaj pričakuje od novega okolja (Rutar in Jelen Madruša, 2018).

2.2 OPREDELITEV STALIŠČ

O stališčih je v vsakdanjem življenju veliko govora. Pojem stališča sta Fazio in Petty (2008, v Rebolj, 2014) opredelila kot splošne (pozitivne ali negativne) sodbe oziroma vrednotenja ljudi, predmetov in pojavov. Stališča so celote prepričanj, čustev in vrednostnih ocen v odnosu do socialnih situacij in objektov, ki delujejo kot pripravljenost za določen način vedenja. Stališča so značilnosti ljudi, ki so najbolj odvisna od socialnih dejavnikov in ki hkrati najbolj vplivajo na socialno dogajanje. (Vec, Kompare in Stražišar, 2014). Predmet stališč je torej karkoli, kar nam je všeč ali ne (Maio in Haddock, 2010, v Rebolj, 2014).

Stališča se pri vsakem človeku razlikujejo, saj so se nekatera stališča zelo močno izoblikovala in se zanje močneje zavzemamo kot za druga, ki se niso tako močno izoblikovala (Vec idr., 2014). Vplivajo na mentalno pripravljenost za določen način reagiranja in zato vplivajo na to, kako zaznavamo in doživljamo določene situacije in objekte, kako o njih mislimo in nanje emocionalno reagiramo (Kalin, 1998).

Vsako stališče je sestavljeno iz treh komponent:

Kognitivna komponenta vsebuje misli, ideje, znanja, izkušnje, informacije, tudi vrednostne sodbe in argumente v zvezi s predmetom, z dogodkom, osebo ali s situacijo, do katerih oblikujemo stališče (Maio in Haddock, 2010, v Rebolj, 2014). Tudi prepričanje je sestavni del kognitivne komponente stališča, čeprav se v vsakdanjem govoru pogosto uporablja kot sinonim. Bistvena razlika je, da je prepričanje zasnovano samo na kognitivni komponenti, medtem ko stališče poleg te sestavljata še afektivna in vedenjska komponenta (Ule, 2009, v Rebolj, 2014).

Afektivna (imenovana tudi čustvena oziroma ocenjevalna) komponenta predstavlja subjektivno vrednostno oceno v odnosu do objekta stališča (Kalin, 1998). Obsega občutja, čustva in razpoloženja v zvezi s predmetom stališč, ki so lahko pozitivna, nevtralna ali negativna (Ule, 2009, v Rebolj, 2014).

Vedenjska komponenta je težnja človeka, da deluje na določen način glede na predmet stališč, ko na primer podpre tiste pojave ali situacije, do katerih ima pozitivna stališča, oziroma prepreči tiste pojave ali situacije, do katerih ima negativna stališča. Poudarek je torej

na pripravljenosti za delovanje, na nameri, ne pa na dejavnosti sami (Ule, 2009, v Rebolj, 2014); namere torej niso nujno izražene v očitnem vedenju (Maio in Haddock, 2010, v Rebolj, 2014).

2.2.1 POMEN POZITIVNIH IN NEGATIVNIH STALIŠČ

Pozitivna stališča do določene skupine ljudi pozitivno vplivajo na sprejemanje te skupine ljudi. Prispevajo k večji socialni vključenosti običajno manjšinske skupine v večinsko (Rutar in Jelen Madruša, 2018).

Na drugi strani negativna čustva, kot so strah, neugodje, pomilovanje ipd. sestavljajo čustveno oz. afektivno dimenzijo negativnih stališč, ki povzročijo nesprijemanje in običajno nespoštovanje določene skupine ljudi. Afektivna komponenta je zelo pomembna tudi zato, ker je podlaga za nastanek predsodkov, ki se napajajo predvsem iz te komponente. Predsodki so neupravičena, neargumentirana in nepreverjena stališča (Ule, 2009, v Rebolj, 2014), ki jih spremljajo močna čustva in so zelo odporni proti spremembam (Brown, 2010, v Rebolj, 2014).

Poznamo štiri osnovne tipe občutkov in sodb, ki so značilni za negativna stališča v dominantnih, najpogosteje večinskih skupinah:

- občutek superiornosti (večvrednosti) dominantne skupine oz. predstava o tem, da ima večinska skupina v določenem prostoru in času več pravic kot druge skupine;
- občutek, da so manjšinske skupine po naravi drugačne in manjvredne od večinske skupine;
- prepričanje o »naravni« pravici dominantne skupine do moči, privilegijev in statusa;
- strah in sum, da manjšinska skupina ogroža moč, privilegije in status naše, dominantne skupine (Rebolj, 2004).

2.2.2 SPREMINJANJE STALIŠČ

Na oblikovanje in spreminjanje stališč iz negativnih ali nevtralnih v pozitivne ima pomembno vlogo neposredna izkušnja s subjektom, do katerega gojimo negativna ali nevtralna stališča (Rebolj, 2014). Pomen osebnega stika poudarja tudi ena najbolj uveljavljenih strategij izboljševanja medosebnih odnosov, t. i. hipoteza stika, ki govori o tem, da se napetosti in odnosi med različnimi skupinami izboljšajo, če so v medsebojnem stiku (Allport, 1954, v Rebolj, 2014). Do spremembe stališča pride, kadar pride do razhajanja med čustveno in kognitivno komponento stališč (Ule, 2009, v Rebolj, 2014).

Raziskave kažejo, da do subjektov, s katerimi smo več v stiku oziroma jih pogosteje srečujemo, gojimo bolj pozitivna stališča. To pomeni, da so nam znane stvari bolj všeč, neznane pa manj oziroma smo do njih bolj skeptični in previdni. Če je nekaj očem skrito, obstaja velika verjetnost, da bo prva reakcija ob stiku z neznanim (oziroma drugim) negativna (Rebolj, 2014).

Pomembno vlogo pri spreminjanju stališč ima tudi razpoloženje. Dobro razpoloženi ljudje so bolj pripravljeni prisluhni drugačnim stališčem in spremeniti svoja, medtem ko so ljudje v slabem razpoloženju kakršnimkoli drugačnim idejam bolj nenaklonjeni in iščejo bolj stališča, ki podpirajo njihova dozdajšnja stališča (Maio in Haddock, 2010, v Rebolj, 2014).

Novo znanje in zavedanje o tem, da smo imeli negativno stališče do nečesa, česar v resnici sploh nismo poznali, lahko povzroči neskladje med že obstoječimi stališči, kar vodi do konflikta med starim in novim stališčem. Ker je to stanje za posameznika boleče, nujno sledi sprememba. Novo znanje lahko povzroči nastanek nove sodbe o predmetu stališč ali pa preoblikuje staro, odvisno od tega, ali se nova predstava sklada z obstoječim stališčem (v tem primeru ga dopolni) ali pa se oblikuje popolnoma nova predstava in s tem novo stališče. Neskladnost, neravnotežje, napetost delujejo kot motivacija, kot spodbuda za spremembe in za oblikovanje novih stališč. (Petty in Briñol, 2006; Petty, Briñol in DeMaree, 2007, v Rebolj, 2014).

2.3 STALIŠČA DO DIJAKOV PRISELJENCEV

2.3.1 STALIŠČA UČITELJEV DO DIJAKOV PRISELJENCEV

Dijak priseljenec ob vpisu v novo srednjo šolo najprej vzpostavi stik z učiteljem oz. razrednikom. Prvi stik v novem okolju je zelo pomemben za njegovo vključitev v razred. Če ima učitelj pozitivno stališče do drugih kultur in priseljencev, ima učenec priseljenec večje možnosti, da se bolje vključi v razred in se v okolju počuti boljše. Stališča in odnos učitelja namreč vplivajo na njegovo delovanje znotraj razreda in posledično na medsebojne odnose, ki se vzpostavijo znotraj razredne skupnosti (Budinoska, 2017).

Podobno poroča tudi Vižintin (2017), da učitelji s svojim pristopom do učencev priseljencev močno vplivajo na ostale učence, saj so jim zgled in se učenci velikokrat ravnajo po njih. Nekatere raziskave ugotavljajo, da se učitelji premalo zavedajo vpliva svojih stališč in pričakovanj. Učitelji pogosto pripisujejo pomembno vlogo vključevanja učenca priseljenca staršem ali celo drugim učencem (Vižintin, 2017).

Pečak in Lesar (2006, v Vižintin, 2017) sta analizirali stališča učiteljev do učencev priseljencev in ugotovili, da je več kot 10 odstotkov učiteljev, ki v svoj razred ne bi sprejeli učenca priseljenca. Prav tako sta v svoji raziskavi ugotovili, da učitelji od staršev učencev priseljencev pričakujejo, da se doma pogovarjajo slovensko, v učne vsebine pogosto ne vnašajo vsebine o priseljencah, prav tako od učencev priseljencev pričakujejo hitro asimilacijo.

V raziskavi Lesar, Rutar in Podlessek (2018) so raziskovalke primerjale stališča vzgojiteljev in učiteljev, ki poučujejo v osnovni in srednji šoli. Rezultati so pokazali, da imajo učitelji v srednji šoli bolj negativna stališča do učencev priseljencev in manj pozitivnih stališč do kulturne raznolikosti kot vzgojitelji in učitelji v osnovni šoli. Srednješolski učitelji so v večji meri izražali prepričanje, da je delo z dijaki priseljenci težko, da se jim posveča preveč pozornosti, da bi se morali prilagoditi slovenskemu okolju ter govoriti slovensko in sprejeti slovensko kulturo. Med učitelji, ki poučujejo različne predmete, se je pokazalo, da imajo učitelji slovenščine in tujih jezikov manj negativnih stališč do dijakov priseljencev kot učitelji strokovnih predmetov.

Za uspešno vključevanje dijakov priseljencev je spodbudno, da se v učne vsebine vnašajo tudi vsebine o kulturi dijaka priseljenca z namenom spodbujanja razumevanja in sprejemanja dijaka priseljenca s strani njegovih sošolcev. Pri tem je pomembno opozoriti, da lahko učitelj s posredovanjem napačnih informacij ali z neustreznim načinom posredovanja informacij o kulturi povzroči številne stereotipe in predsodke (Vižintin, 2017). Gledano s tega vidika Vižintin (2017) meni, da je smiselno to nalogo prepustiti dijaku priseljencu, da predstavi svojo kulturo, saj jo kljub vsemu pozna najboljše, učitelj pa mu le pomaga z izražanjem mnenja.

Raziskave kažejo, da delo številnih učiteljev ni prilagojeno kulturi in jezikovni drugačnosti učencev priseljencev, kar bi jim omogočilo doseganje boljših učnih rezultatov, ampak skušajo nekateri učitelji to doseči z zniževanjem učnih zahtev, namesto da bi uporabili drugačen pristop v poučevanju (Peček in Lesar, 2006, v Vižintin, 2017). Na drugi strani Peček in Lesar (2006, v Vižintin, 2017) poročata, da so učitelji učencu priseljencu pripravljene pomagati, če učenci priseljenci pokažejo interes in stopijo učitelju naproti. Nekateri učitelji so se celo pripravljene naučiti jezika učenca priseljenca za lažjo razlago učne snovi, a v zameno pričakujejo, da se tudi učenec priseljenec uči slovenščine in se trudi.

2.3.2 STALIŠČA MLADOSTNIKOV DO DIJAKOV PRISELJENCEV

Kot poudarja Košir (2013), je potrebno celoten razred spodbujati k strpnosti in k sprejemanju dijakov, ki prihajajo iz drugih kultur. Vižintin (2017) ugotavlja, da bolj ko dijaki spoznajo kulturo dijaka priseljenca in so o njej ozaveščeni, manjša je možnost, da bo prišlo do nespoštovanja in nesprejetosti.

Lesar, Rutar in Podlesek (2018) so v svoji raziskavi primerjale stališča osnovnošolcev in srednješolcev do učencev priseljencev in ugotovile, da se stališča v različnih starostnih skupinah razlikujejo. Ugotovile so, da se srednješolci v primerjavi z osnovnošolci manj zanimajo za druge kulture in so manj pripravljene ponuditi osebno pomoč priseljenim učencem. Prav tako so ugotovile, da učenci tretje triade osnovne šole v primerjavi z učenci druge triade osnovne šole in dijaki srednje šole poročajo o nižjem zavračanju drugačnosti. Vižintin (2017) poroča, da učenci, ki se zanimajo za druge kulture, sprejemajo nove učence, jim pomagajo in so spoštljivi do njih; v povprečju manj zavračajo drugačnost.

V longitudinalni raziskavi, ki je trajala pet let, so raziskovalci ugotovili, da so učenci med šolanjem razvili bolj pozitivno stališče do učencev priseljencev, vendar je bila ta ugotovitev resnična le za učence, ki so skozi leta obiskovali isti razred. Ob vstopu v srednjo šolo se pozitivno stališče do dijakov priseljencev ni več kazalo v tolikšni meri kot pred tem (Mitchell, 2019).

Razlike glede stališč do šolajočih priseljencev se kažejo tudi med spoloma. Raziskava Lesar, Rutar in Podlesek (2018) je namreč pokazala, da so dekleta v primerjavi s fanti bolj pripravljena pomagati učencem priseljencem in so do njih bolj spoštljiva; prav tako v manjši meri zavračajo drugačne.

Ob primerjanju stališč mladostnikov priseljencev in nepriseljencev so rezultati pokazali, da mladostniki nepriseljenci kažejo več zanimanja za druge kulture in so bolj pripravljene sprejeti nove učence (Lesar, Rutar in Podlesek, 2018).

2.3.3 POMEN SOCIALNE VKLJUČENOSTI DIJAKOV PRISELJENCEV V SLOVENSKI ŠOLSKI PROSTOR

Socialna vključenost otrok priseljencev je eden ključnih dejavnikov za njihovo psihosocialno dobrobit v novem okolju, njihovo učno uspešnost in v nadaljevanju uspešnost na trgu dela (Štrin, Podlesek in Rutar, 2018). Pri pomoči dijaku priseljencu do vključevanja je dobro, da se med seboj povežeta učitelj in šolski svetovalni delavec, prav tako pa je dobro, da se o dijaku pogovorijo s starši oziroma skrbniki, saj ti svoje otroke najboljše poznajo in tako lahko

pripomorejo k boljši socialni vključenosti dijaka (Košir, 2013). Dijaki priseljenci, ki se hitreje vključijo v novo okolje, tudi hitreje učno napredujejo v novem okolju in pogosteje zberejo pogum za iskanje pomoči (Rutar in Jelen Madruša, 2018).

Ključen dejavnik za razvoj socialne vključenosti oziroma vpetosti v socialne odnose je občutek pripadanja. O občutku pripadanja v šolskem okolju govorimo, ko imajo dijaki občutek, da so del šole, čutijo pripadnost šoli, v šoli se počutijo dobro, so zadovoljni. Prav tako imajo občutek, da je učiteljem mar za dijake in imajo izkušnjo dobrega sodelovanja z učitelji in drugimi učenci oz. dijaki ter se v šoli počutijo varno (Libbey, 2007, v Štrin, Podlessek in Rutar, 2018). Pripadati in imeti občutek pripadnosti do neke skupine velja za eno izmed osnovnih temeljnih človekovih potreb. Potreba po pripadanju pa je posebej pomembna v mladosti, ko gre za razvijanje osebe in za razvijanje raznih močnih čustev. Večji občutek pripadnosti pripomore h kopici pozitivnih dogodkov, medtem ko lahko socialna izključenost vpliva na človekovo življenje na precej negativen način. Tako je tudi v šoli, vsak dijak si želi biti del skupnosti, v kateri ima prijatelje, na katere se lahko zanese. V šolah so dejavniki, ki spodbujajo občutek pripadnosti: podpora odraslih, dobri odnosi med vrstniki, pozitivno šolsko okolje in dijakova lastna motivacija (Košir, 2013).

3 METODA

V raziskovalni nalogi sva uporabili dve metodi. Prva metoda je kvantitativna metoda spraševanja s pomočjo vprašalnikov za namen preverjanja stališč učiteljev in mladostnikov do dijakov priseljencev. Druga metoda je longitudinalna kvantitativna metoda tipa prej-potem, in sicer sva preverjali učinek delavnice na spreminjanje stališč do dijakov priseljencev.

3.1 VPRAŠALNIKA STALIŠČ DO DIJAKOV PRISELJENCEV

3.1.1 UDELEŽENCI

V raziskavi je sodelovalo 99 učiteljev, ki poučujejo na različnih srednjih šolah v savinjski regiji. Od tega je 87 (88 %) ženskega spola in 12 (12 %) moškega spola. Dijake priseljence uči 57 (64 %) učiteljev, ostalih 32 (36 %) učiteljev dijakov priseljencev ne poučuje. 38 (42 %) učiteljev je oz. je bilo razrednikov dijakom priseljencem, medtem ko 52 (58 %) učiteljev ni oz. ni bilo razrednikov dijakom priseljencem.

Tabela 1. Opisna statistika ciljne skupine učiteljev

Spol	N	%
Ženski	87	88 %
Moški	12	12 %

*Opomba: N = vzorec učiteljev

Skupno je v raziskavi sodelovalo tudi 357 dijakov, ki obiskujejo eno izmed srednjih šol v savinjski regiji; od tega je bilo 37 dijakov priseljencev. Vprašalnik, namenjen dijakom, sva izvedli v skupno 23 oddelkih, od tega v 7 oddelkih 1. letnika, v 7 oddelkih 2. letnika, v 5 oddelkih 3. letnika in v 5 oddelkih 4. letnika. Vprašalnik je v celoti rešilo 315 dijakov, tako sva v statistično analizo vključili podatke dijakov, ki so vprašalnik rešili do konca. Dijaki so bili stari od 15 do 22 let, povprečna starost je bila 16,89 let. Od tega je bilo 190 (61 %) dijakinj in 125 (39 %) dijakov.

Tabela 2: Opisna statistika ciljne skupine dijakov

	Strokovna gimnazija	Srednje strokovni program	Srednje poklicni program	Poklicno tehniški program	Skupaj
Dijaki	31	45	41	8	125
Djakinja	47	68	64	11	190
Skupaj	78	113	105	19	315

3.1.2 PRIPOMOČKI

Za namen preverjanja stališč do dijakov priseljencev sva razvili Lestvico stališč do dijakov priseljencev. Lestvico sva razvili s pomočjo predhodno oblikovane Lestvice o stališčih otrok in mladostnikov do medkulturnosti in raznolikosti, katere avtorice so Lesar, Rutar in Podlesek (2018). Z namenom primerljivosti podatkov, pridobljenih na lestvici za učitelje in lestvici za dijake, sva na podlagi obstoječe Lestvice o stališčih otrok in mladostnikov do medkulturnosti in raznolikosti izbrali 16 trditev, ki se nanašajo na preverjanje stališč do dijakov priseljencev, in jih po potrebi prilagodili glede na smiselnost (npr. trditev 12 v Lestvici za dijake: »Učenci različnih narodnosti se med seboj ne družimo.« in trditev 12 v Lestvici za učitelje: »Učenci različnih narodnosti se med seboj ne družijo.«).

Lestvica stališč do dijakov priseljencev za učitelje je v končni obliki sestavljena iz 16 trditev, pri čemer učitelji na 5-stopenjski lestvici Likertovega tipa (od 1 – sploh se ne strinjam do 5 – popolnoma se strinjam) označijo stopnjo strinjanja s posamezno trditvijo. Primer trditve: *»Zdi se mi prav, da bi imeli dijaki, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, včasih zaradi tega drugačne teste znanja in spraševanja.«* Stališče učitelja do dijakov priseljencev se vrednoti na podlagi povprečne vrednosti stopenj strinjanja s trditvami, pri čemer se trditve 8, 12 in 16 obratno vrednotijo. Pri preverjanju stališč je izvzeta tudi trditev 7, ker ne meri stališča do dijakov priseljencev, ampak preverja nagnjenost k socialno zaželenim odgovorom. Stališče se meri na kontinuumu, pri čemer povprečna vrednost nad 3 pomeni pozitivno stališče, medtem ko pod 3 pomeni negativno stališče do dijakov priseljencev. Lestvici smo dodali demografska vprašanja o spolu in vprašanja v zvezi s poučevanjem v razredih z dijaki priseljenci (*glej prilogo 1*).

Lestvica stališč do dijakov priseljencev za mladostnike je v končni obliki sestavljena iz 16 trditev, pri čemer dijaki na 5-stopenjski lestvici Likertovega tipa (od 1 – sploh se ne strinjam do 5 – popolnoma se strinjam) označijo stopnjo strinjanja s posamezno trditvijo. Primer trditve: *»Pripravljen sem pomagati dijaku priseljencu, če bi imel problem in bi potreboval pomoč.«* Stališče dijaka do dijakov priseljencev se vrednoti enako kot predhodno omenjena Lestvica stališč do dijakov priseljencev za učitelje. Lestvici smo dodali demografska vprašanja o spolu, letniku šolanja, starosti, državljanstvu, izobraževalnem programu in vprašanja v zvezi s prisotnostjo dijakov priseljencev v njihovem razredu (*glej prilogo 2*).

3.1.3 POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV

Po oblikovanju končnih verzij lestvic sva lestvici pripravili v spletni obliki, dodatno sva za Lestvico stališč do dijakov priseljencev za učitelje pripravili tudi v obliki tipa papir-svinčnik. Vprašalnike sva učiteljem razdelili v času konference, kjer so vsi učitelji izpolnili anketo tipa papir-svinčnik in jo oddali. Z namenom pridobiti večji vzorec sva dodatno prosili ravnateljice ene izmed srednjih šol v savinjski regiji za pomoč pri zbiranju podatkov na njihovi šoli. Ti učitelji so reševali spletno anketo. Podatke učiteljev sva zbirali od 13. 1. 2020 do 27. 1. 2020.

Dijake sva anketirali s spletno anketo, ki so jo reševali z mobilnimi telefoni. Anketo so reševali v vsakem razredu. Podatke za učence sva zbirali od 20. 1. 2020 do 31. 1. 2020.

Reševanje ankete je trajalo približno 10 minut, sodelovanje v raziskavi je bilo prostovoljno. Udeležencem je bila zagotovljena anonimnost. Pridobljene podatke smo obdelali samo v raziskovalne namene.

3.2 DELAVNICA SPREMINJANJA STALIŠČ DO DIJAKOV PRISELJENCEV

3.2.1 UDELEŽENCI

V anektiranju pred izvedbo delavnice je sodelovalo 22 dijakov istega oddelka iz 1. letnika. Od tega je bilo 9 dijakinj in 13 dijakov. V anketiranju po delavnici je zaradi manjkanja dijakov sodelovalo skupno 15 dijakov (8 dijakinj in 7 dijakov).

Tabela 3: Število dijakov pred delavnico in po njej

	N	N
	Pred	Potem
Dijakinje	9	8
Dijaki	13	7
Skupaj	22	15

*Opomba: N = vzorec dijakinj in dijakov pred delavnico in po njej

3.2.2 PRIPOMOČKI

Lestvico stališč do dijakov priseljencev v razredu sva razvili s pomočjo predhodno oblikovane Lestvice o stališčih otrok in mladostnikov do medkulturnosti in raznolikosti, katere avtorice so Lesar, Rutar in Podlesek (2018).

Lestvica stališč do dijakov priseljencev za učitelje je v končni obliki sestavljena iz 10 trditev, pri čemer učitelji na 5-stopenjski lestvici Likertovega tipa (od 1 – sploh se ne strinjam do 5 – popolnoma se strinjam) označijo stopnjo strinjanja s posamezno trditvijo. Primer trditve: »Če poznaš več ljudi, držav, kultur, jezikov, običajev, se lahko bolje znajdeš v življenju.«

3.2.3 POSTOPEK ZBIRANJA PODATKOV

Dijake sva anketirali pred delavnico, nato so po končani delavnici ponovno rešili enak vprašalnik.

Delavnica je bila izpeljana v 2 delih. Izvedle sva jo v mesecu februarju, v času dveh razrednih ur, in sicer v razmiku 3 dni. Delavnico sva izvedli v razredu, kjer je po evidencah svetovalne službe v šolskem letu 2018/2019 največ dijakov priseljencev. Podroben potek delavnice je opisan v učnih pripravah (*glej Prilogo 4 in 5*).

4 REZULTATI

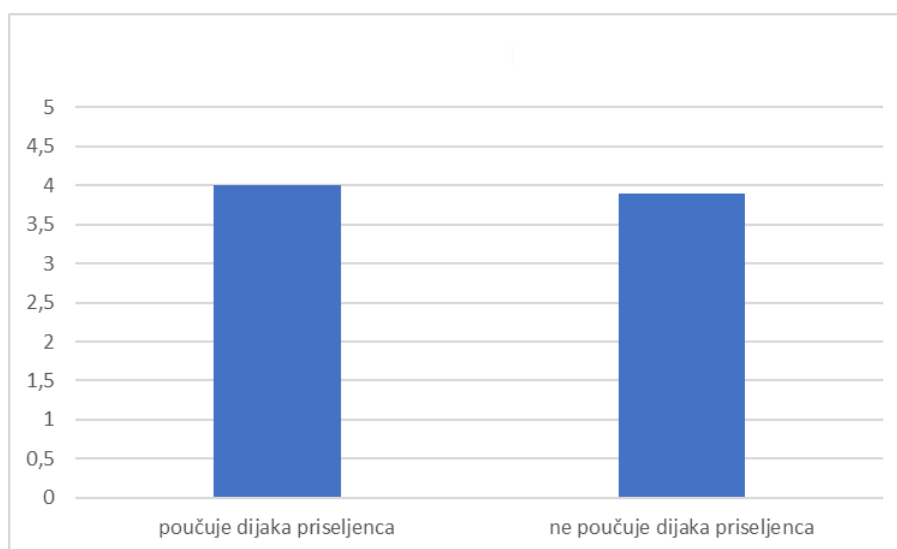
4.1 REZULTATI O STALIŠČIH DO DIJAKOV PRISELJENCEV

H1: Učitelji, ki so v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci, imajo bolj pozitivna stališča do njih kot učitelji, ki niso v vsakodnevnem stiku z njimi.

Tabela 4: Stališča učiteljev do dijakov priseljencev

Pouč. d. p.	N	Xpovp.
DA	57	4,00
NE	42	3,89

*Opomba: Pouč. d. p. = poučevanje dijaka priseljenca; N = vzorec učiteljev; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 1: Primerjava povprečnih vrednosti na vprašalniku med učitelji, ki poučujejo dijaka priseljenca, in učitelji, ki ne poučujejo dijaka priseljenca

Rezultati so pokazali, da med stališči učiteljev, ki so v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci, in učitelji, ki niso v vsakodnevnem stiku z njimi, ni bistvene razlike. Dobljeni rezultati nakazujejo na pozitivno stališče do dijakov priseljencev pri obeh skupinah učiteljev, saj sta povprečni vrednosti nad 3¹. Prav tako se povprečne vrednosti posameznih trditev pri obeh skupinah gibljejo med 3,5 in 4,7.

Med rezultati posebej izstopa trditev 9, ki pravi, da »se mi zdi prav, da bi imeli dijaki, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, včasih zaradi tega

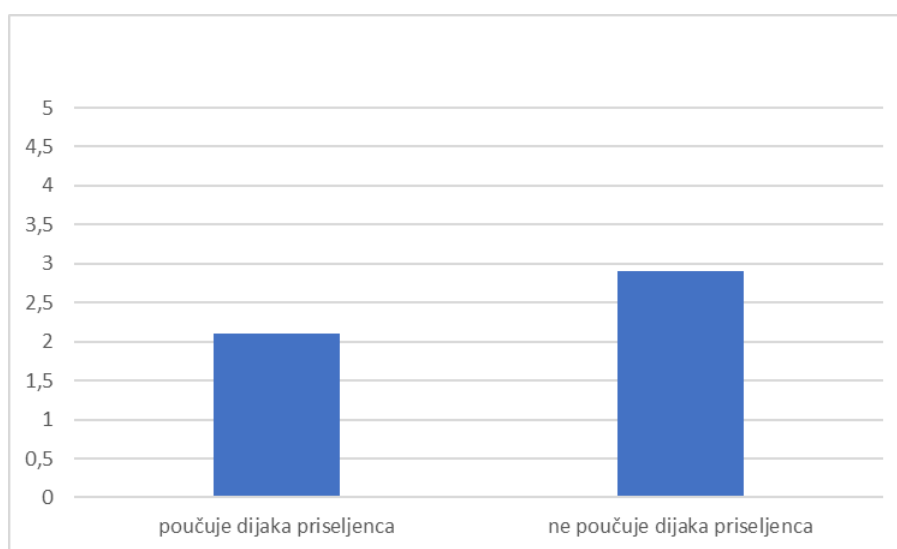
¹ Vrednost 3 kaže na nevtralno stališče, vrednosti nad 3 kažejo na pozitivno stališče in vrednosti pod 3 kažejo na negativno stališče do dijakov priseljencev.

drugačne teste znanja in spraševanja«, zato bova v nadaljevanju podrobneje analizirali omenjeno trditvev.

Tabela 5: Strinjanje učiteljev s trditvijo 9

Pouč. d. p.	N	Xpovp.
DA	57	2,1
NE	42	2,9

*Opomba: Pouč. d. p. = poučevanje dijaka priseljenca; N = vzorec učiteljev; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 2: Primerjava povprečnih vrednosti pri trditvi 9 med učitelji, ki poučujejo dijaka priseljenca, in učitelji, ki ne poučujejo dijaka priseljenca

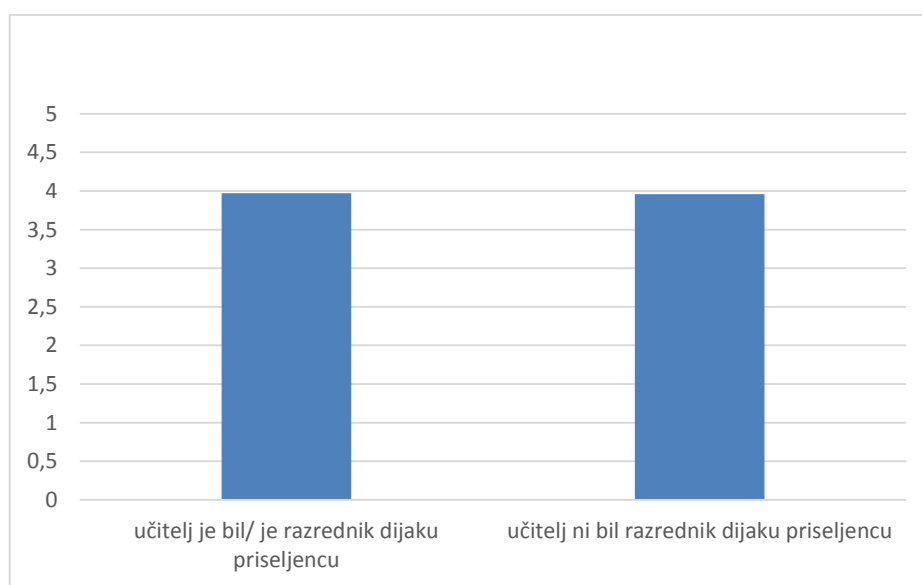
Rezultati pri trditvi 9 so pokazali večje odstopanje med učitelji, ki poučujejo dijaka priseljenca in učitelji, ki dijaka priseljenca ne poučujejo (razlika med povprečnima vrednostima je 0,8). Kljub pozitivnim stališčem do dijakov priseljencev pa učitelji, ki dijake priseljence poučujejo, kažejo negativno mnenje do trditve 9. Na drugi strani učitelji, ki dijakov priseljencev ne poučujejo, do trditve 9 kažejo nevtralno mnenje.

Dodatno sva preverili, ali prihaja do razlik v rezultatih, če primerjava učitelje, ki so ali so bili razredniki dijaku priseljencu, in učitelje, ki (še) nikoli niso bili razredniki dijaku priseljencu.

Tabela 6: Stališča razrednikov do dijakov priseljencev

Razrednik	N	Xpovp.
DA	38	3,97
NE	52	3,96

*Opomba: Pouč. d. p. = poučevanje dijaka priseljenca; N = vzorec učiteljev; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 3: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji, ki so/so bili razredniki dijaku priseljencu, in učitelji, ki niso bili razredniki dijaku priseljencu

Rezultati so pokazali, da med stališči učiteljev, ki so ali so bili razredniki dijakom priseljencem, in učitelji, ki (še) niso bili, ni razlike, saj sta obe povprečni vrednosti blizu 4, kar nakazuje na nevtralno stališče do dijakov priseljencev ne glede na razredništvo dijaku priseljencu.

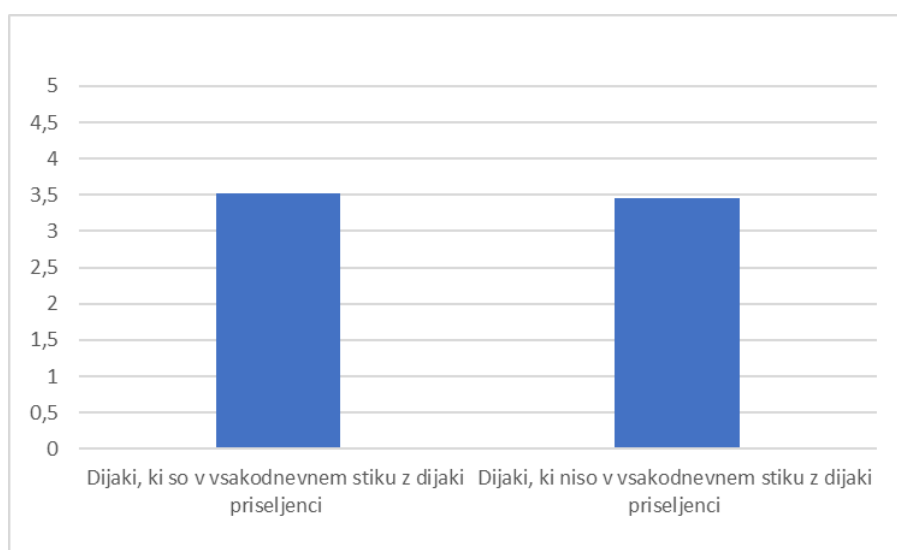
Podobno izstopa 9. trditev (*»Zdi se mi prav, da bi imeli dijaki, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, včasih zaradi tega drugačne teste znanja in spraševanja«*), pri čemer se s trditvijo manj strinjajo učitelji, ki so dijakom priseljencem razredniki oz. so jim bili razredniki.

H2: Dijaki, ki so v vsakodnevem stiku z dijaki priseljenci, imajo bolj pozitivna stališča do njih, kot dijaki, ki niso v vsakodnevem stiku z dijaki priseljenci

Tabela 7. Stališča mladostnikov do dijakov priseljencev

D. priselj. sošolec	N	Xpovp.
DA	226	3,52
NE	89	3,46

*Opomba: D. priselj. sošolec = dijak priseljencev sošolec; N = vzorec dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 4: Primerjava povprečnih vrednosti med dijaki, ki imajo sošolca priseljenca, in dijaki, ki nimajo sošolca priseljenca

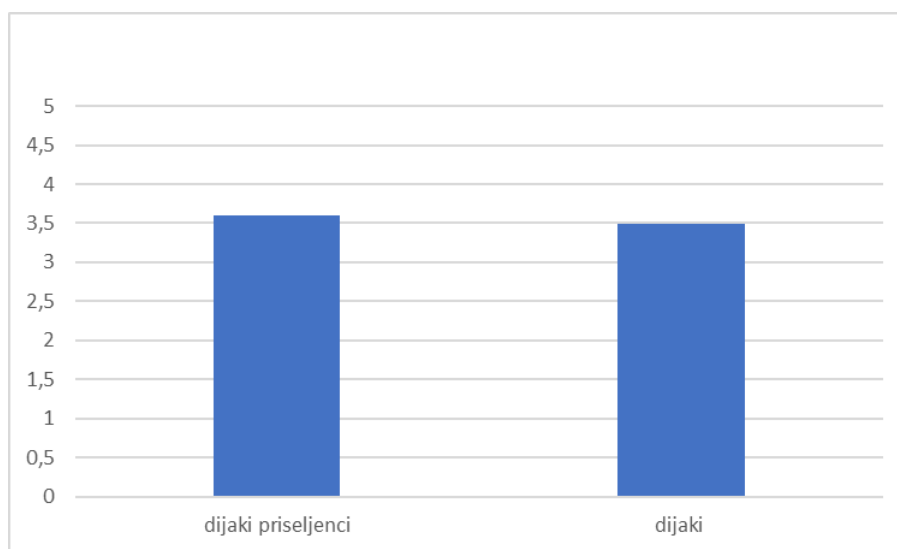
Dobljeni rezultati so pokazali, da med dijaki, ki so v vsakodnevem stiku z dijaki priseljenci, in dijaki, ki niso v vsakodnevem stiku z njimi, ni bistvene razlike. Obe skupini dijakov kažeta nevtralno do pozitivno stališče do dijakov priseljencev. Ob primerjanju rezultatov pri posameznih trditvah nisva zasledili trditve, ki bi posebej izstopala, pri vseh trditvah so razlike med povprečnimi vrednostmi manjše od 4.

H3: Dijaki priseljenci imajo bolj pozitivna stališča do dijakov priseljencev kot dijaki, ki niso priseljenci.

Tabela 8: Stališče dijakov priseljencev in dijakov, ki niso priseljenci, do dijakov priseljencev

	N	Xpovp.
Dijak priseljenec	37	3,60
Dijak, ki ni priseljenec	278	3,50

*Opomba: N = vzorec dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 5: Primerjava povprečnih vrednosti med dijaki priseljenci in dijaki, ki niso priseljenci

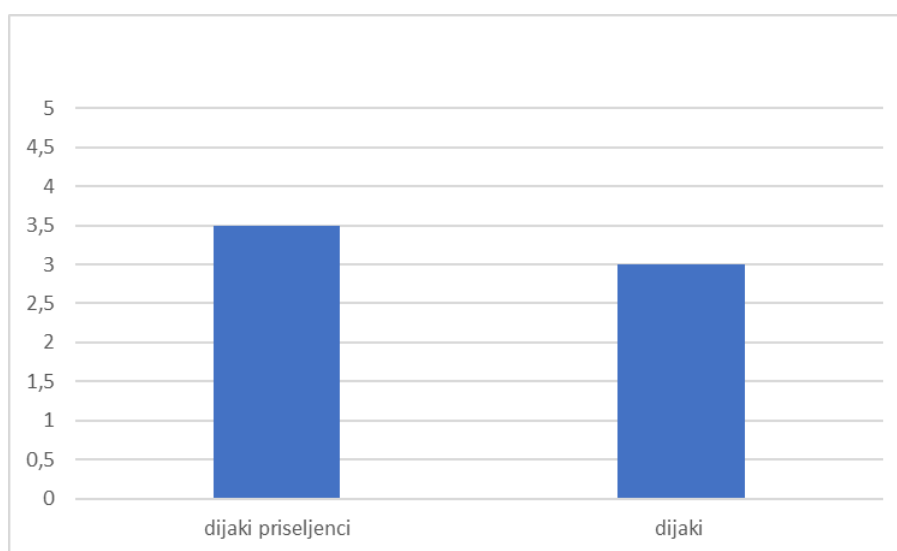
Rezultati so pokazali, da med dijaki priseljenci in dijaki, ki niso priseljenci, ni bistvene razlike glede stališč do dijakov priseljencev, kar je razvidno tudi iz grafa 5. Oboji kažejo rahlo pozitivno stališče do dijakov priseljencev. Med rezultati posebej izstopajo trditve 1, 9 in 15, zato ju bova v nadaljevanju podrobneje predstavili.

Trditev 1 pravi, da »v šoli spoznavamo različne kulture (njihove običaje, simbole, jedi, znamenitosti) in se o njih pogovarjamo«. V nadaljevanju je podrobneje analizirana.

Tabela 9: Strinjanje dijakov s trditvijo 1

	N	Xpovp.
Dijak priseljenec	37	3,50
Dijak, ki ni priseljenec	278	3,00

*Opomba: N = vzorec dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 6: Primerjava povprečnih vrednosti med dijaki priseljenci in dijaki, ki niso priseljenci, pri trditvi 1

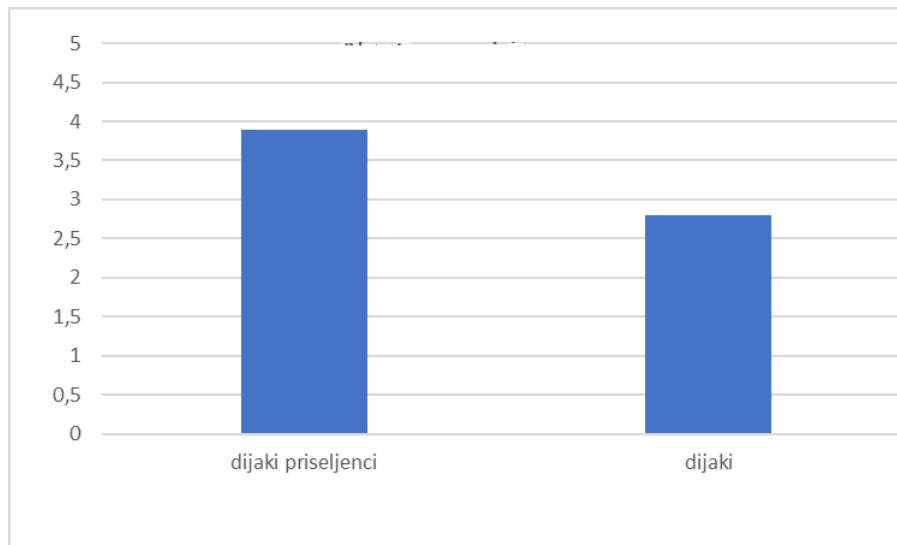
Iz tabele in grafa je razvidno, da imajo dijaki priseljenci bolj pozitivno mnenje do trditve 1 kot dijaki, ki niso priseljenci in ki kažejo nevtralno mnenje do omenjene trditve (razlika med povprečnima vrednostma je 0,5).

Med rezultati izstopa tudi trditev 9, ki pravi, da »se mi zdi prav, da bi imeli dijaki, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, včasih zaradi tega drugačne teste znanja in spraševanja«.

Tabela 10: Strinjanje dijakov s trditvijo 9

	N	Xpovp.
Dijak priseljenec	37	3,90
Dijak, ki ni priseljenec	278	2,80

*Opomba: N = vzorec dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 7: Primerjava povprečnih vrednosti med dijaki priseljenci in dijaki, ki niso priseljenci, pri trditvi 9

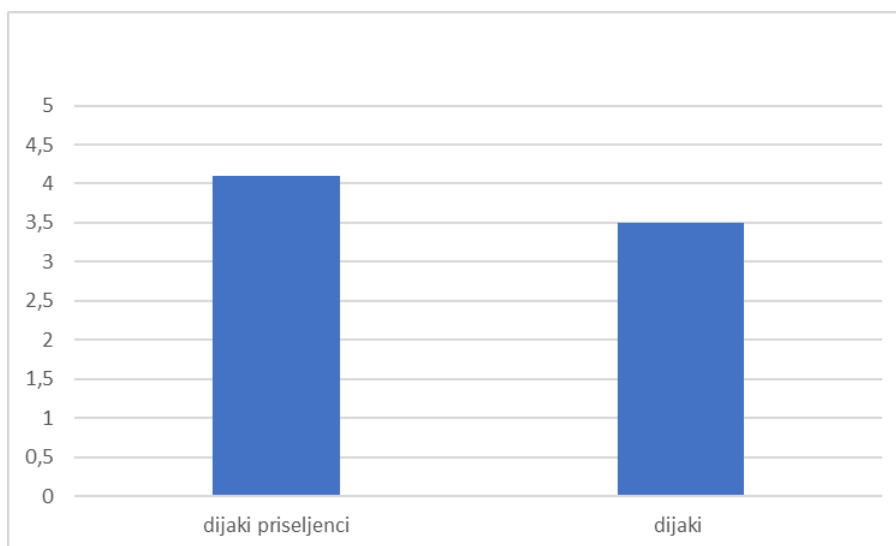
V tem grafu lahko razberemo, da se dijaki priseljenci bolj strinjajo s trditvijo 9 kot dijaki, ki niso priseljenci. Razlika med povprečnima vrednostma je precejšnja, saj so dijaki priseljenci blizu vrednosti 4, medtem ko so dijaki, ki niso priseljenci, bliže vrednosti 3, kar predstavlja nevtralno mnenje do trditve (razlika med povprečnima vrednostma je za 1,1).

Večje odstopanje je opaziti tudi pri trditvi 15, ki pravi, da »pomagam dijakom, ki ne govorijo dobro slovensko«, zato bova v nadaljevanju podrobneje analizirali omenjeno trditev.

Tabela 11: Strinjanje dijakov s trditvijo 15

	N	Xpovp.
Dijak priseljenec	37	4,10
Dijak, ki ni priseljenec	278	3,50

*Opomba: N = vzorec dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 8: Primerjava povprečnih vrednosti med dijaki priseljenci in dijaki, ki niso priseljenci, pri trditvi 15

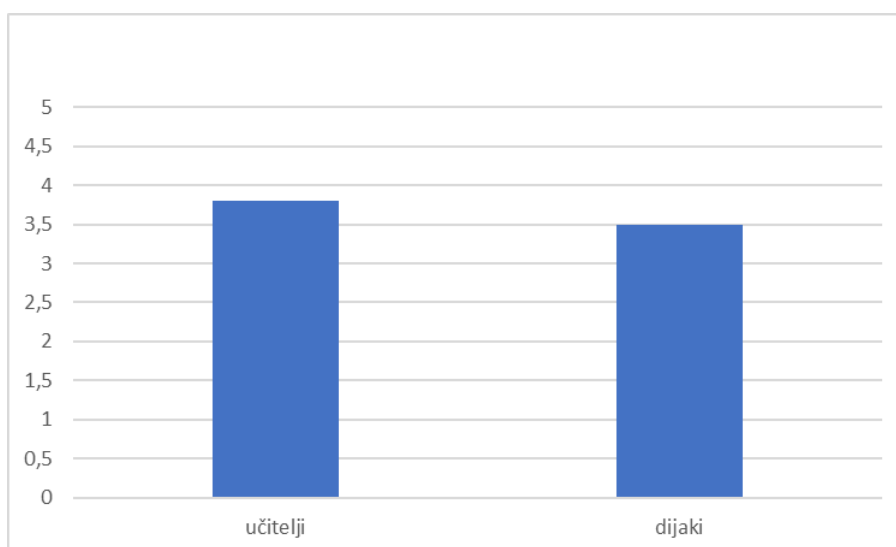
Rezultati so pokazali, da se dijaki priseljenci bolj strinjajo s trditvijo 15 kot dijaki, ki niso priseljenci (razlika med povprečnima vrednostma je 0,6).

H4: Učitelji imajo bolj pozitivna stališča do dijakov priseljencev kot dijaki.

Tabela 12: Stališča učiteljev in dijakov do dijakov priseljencev

	N	Xpovp.
Učitelji	99	3,80
Dijaki	307	3,40

*Opomba: N = vzorec učiteljev in dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 9: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki

Dobljeni rezultati so pokazali, da imajo učitelji bolj pozitivno stališče do dijakov priseljencev kot dijaki (razlika med povprečnima vrednostma je 0,4). Prav tako lahko ob podrobnejši analizi posameznih trditvev opazimo, da je razlika med povprečnima vrednostma pri vseh trditvah večja od 0,4.

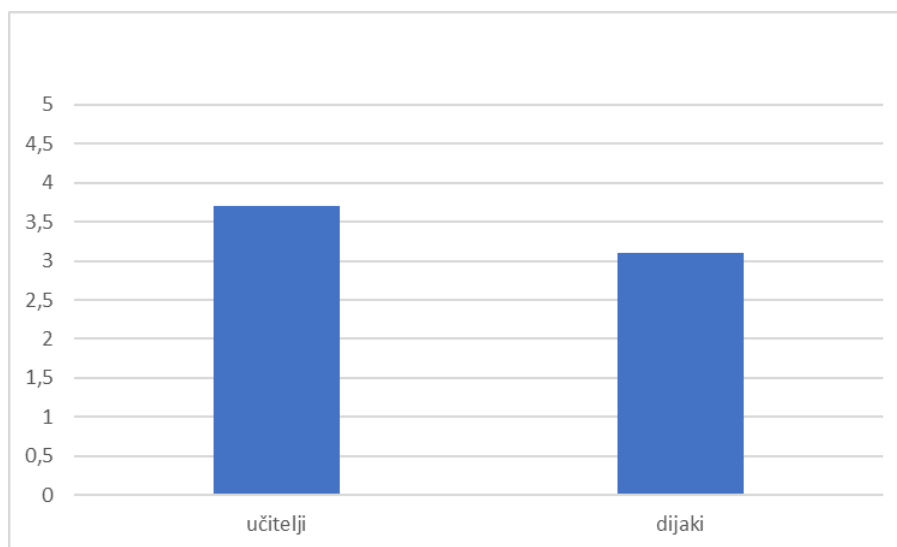
V nadaljevanju bova podrobneje analizirali trditve, pri katerih je razlika med povprečnima vrednostma 0,6 ali več.

Trditev 1 – *»V šoli spoznavamo različne kulture (njihove običaje, simbole, jedi, znamenitosti) in se o njih pogovarjamo.«*

Tabela 13: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 1

	N	Xpovp.
Učitelji	99	3,70
Dijaki	307	3,10

*Opomba: N = vzorec učiteljev in dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 10: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 1

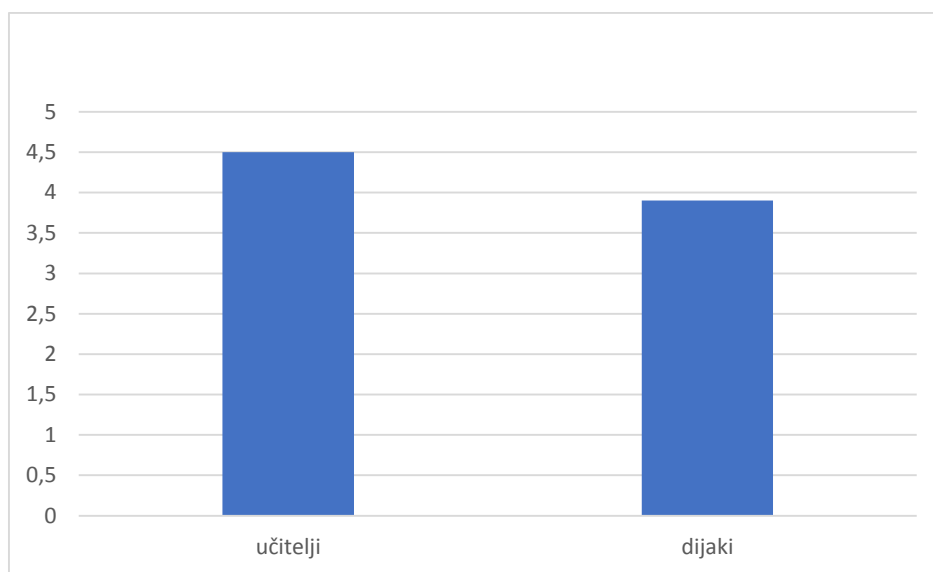
Rezultati kažejo, da se s trditvijo 1 bolj strinjajo učitelji v primerjavi z dijaki. Dijaki do trditve kažejo skoraj nevtralno mnenje.

Trditev 2 – *»V naši šoli so dobrodošli vsi dijaki, ne glede na to, od kod prihajajo ali kakšni so.«*

Tabela 14: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 2

	N	Xpovp.
Učitelji	99	4,50
Dijaki	307	3,90

*Opomba: N = vzorec učiteljev in dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 11: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 2

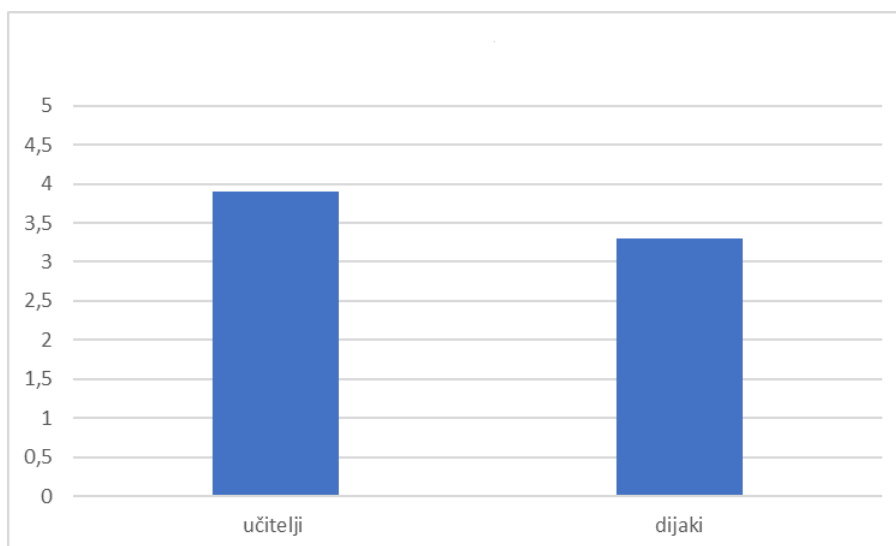
Rezultati kažejo zelo visoko strinjanje učiteljev s trditvijo 2; tudi dijaki se s trditvijo strinjajo, vendar v manjši meri kot učitelji.

Med rezultati izstopa tudi trditev 3, ki pravi, da *»dijakov v naši šoli ne »zafrkavajo/zafrkavamo« ali žalijo/žalimo, če so npr. drugače oblečeni kot drugi«*.

Tabela 15: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 3

	N	Xpovp.
Učitelji	99	3,90
Dijaki	307	3,30

*Opomba: N = vzorec učiteljev in dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 12: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 3

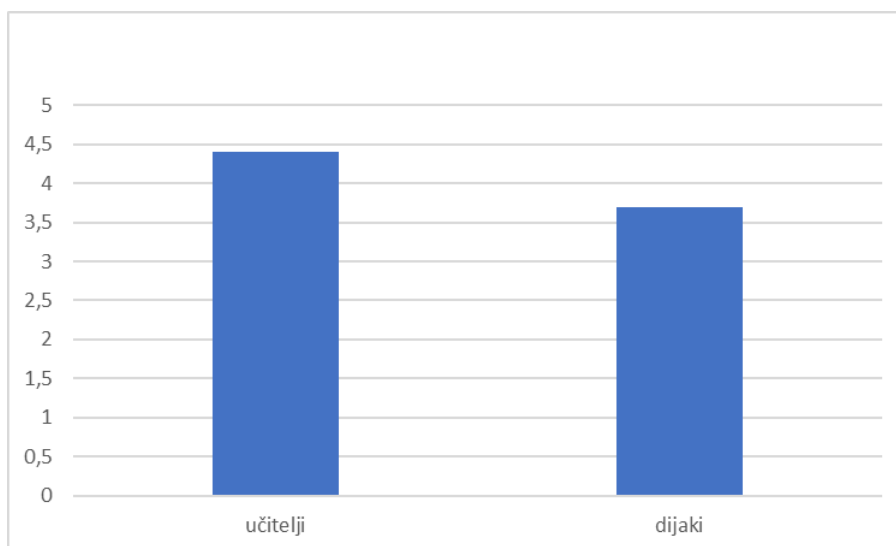
Rezultati nakazujejo, da so učitelji v primerjavi z dijaki v večji meri prepričani, da se dijakov na šoli ne »zafrkava« ali žali, če so npr. drugače oblečeni kot drugi.

Trditev 5 – *»Učitelji na naši šoli so prijazni do vseh dijakov ne glede na kulturno ali versko pripadnost dijakov.«*

Tabela 16: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 5

	N	Xpovp.
Učitelji	99	4,40
Dijaki	307	3,70

*Opomba: N = vzorec učiteljev in dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 13: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 5

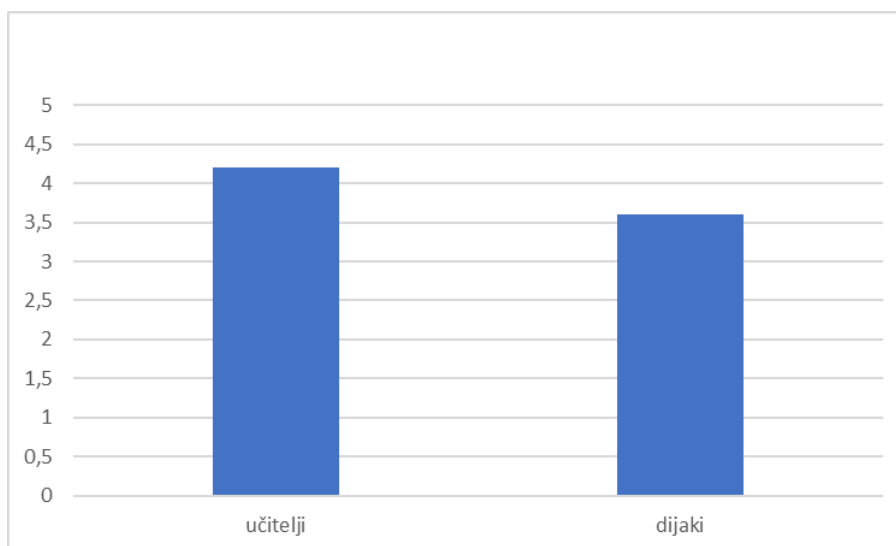
Kljub temu da se učitelji in dijaki strinjajo s trditvijo 5, je iz rezultatov opaziti, da učitelji bolj zaznavajo prijaznost učiteljev ne glede na kulturno ali versko pripadnost kot dijaki (razlika med povprečnima vrednostma je 0,7).

Med rezultati izstopa trditev 15, ki pravi, da »pomagam dijakom, ki ne govorijo dobro slovensko«.

Tabela 17: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 15

	N	Xpovp.
Učitelji	99	4,20
Dijaki	307	3,60

*Opomba: N = vzorec učiteljev in dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 14: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 15

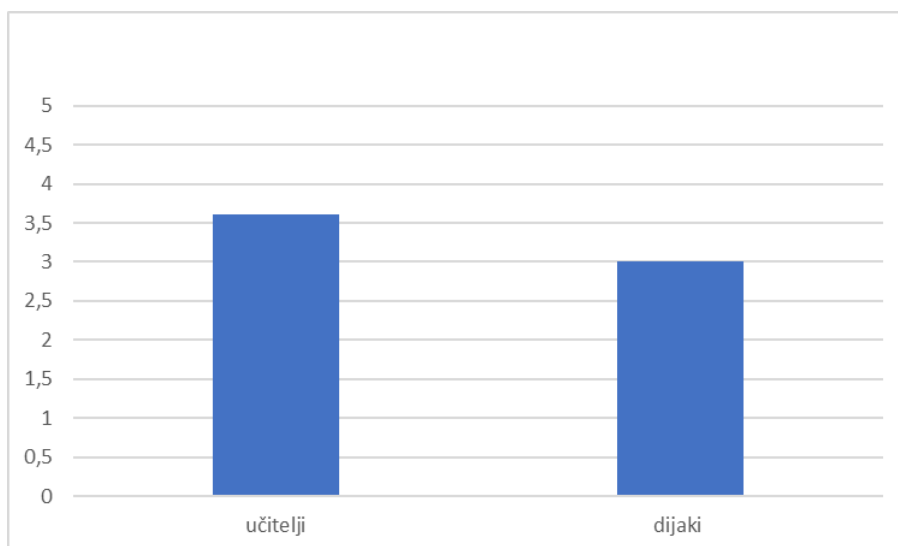
Rezultati so pokazali, da so učitelji bolj pripravljeni pomagati dijakom, ki (še) ne govorijo dobro slovensko v primerjavi z dijaki.

Izstopa tudi trditev 16 – *»Moti me, če učitelji dijakom, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, prilagodijo pouk«.*

Tabela 18: Strinjanje učiteljev in dijakov s trditvijo 16

	N	Xpovp.
Učitelji	99	3,60
Dijaki	307	3,00

*Opomba: N = vzorec učiteljev in dijakov; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 15: Primerjava povprečnih vrednosti med učitelji in dijaki pri trditvi 16

Rezultati kažejo precejšnjo razliko med mnenjem učiteljev in dijakov pri trditvi 16. Dijaki imajo do trditve 16 nevtralno mnenje, medtem ko učitelji kažejo večje strinjanje.

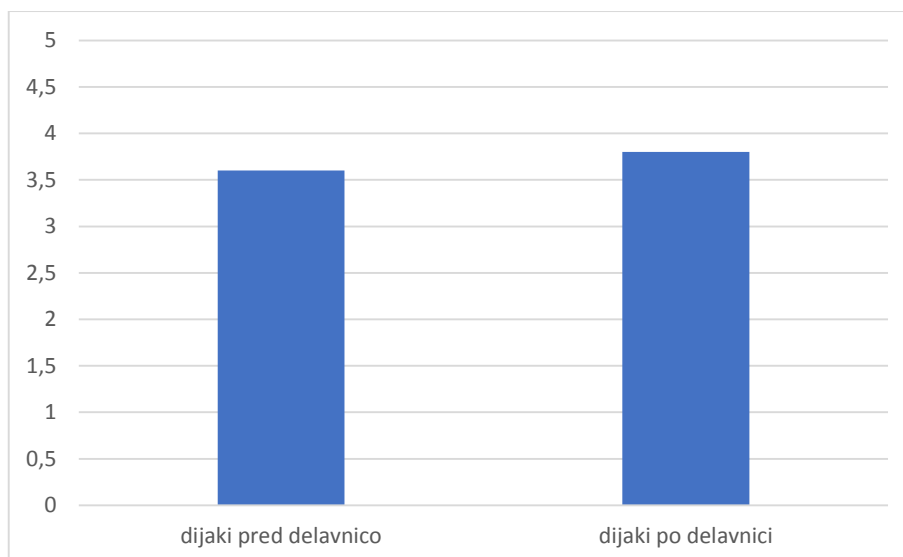
4.2 REZULTATI O UČINKOVITOSTI DELAVNICE

H5: Dijaki bodo po delavnici izboljšali stališče do dijakov priseljencev.

Tabela 19: Stališča dijakov pred delavnico in po njej

	N	Xpovp.
Pred delavnico	22	3,60
Po delavnici	15	3,80

*Opomba: N = vzorec dijakov pred delavnico in po njej; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 16: Primerjava povprečnih vrednosti pred delavnico in po njej

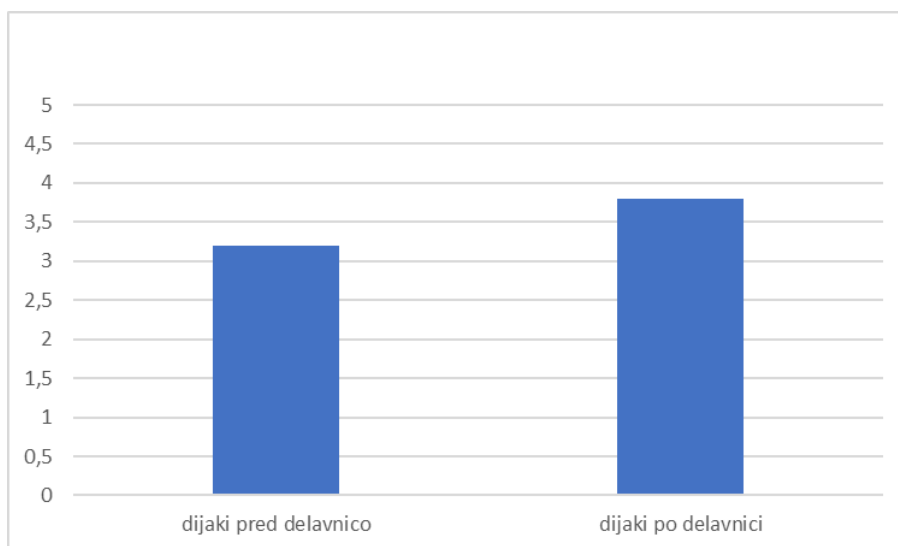
Rezultati so pokazali, da so dijaki po delavnici nekoliko izboljšali stališča do dijakov priseljencev. Dijaki so že pred delavnico imeli pozitivna stališča do dijakov priseljencev, vendar so jih med delavnico do določene mere okrepili (razlika med povprečnima vrednostma je 0,2).

Med rezultati izstopa trditev 3, ki pravi, da »so druge kulture enako pomembne kot moja kultura«, zato bova v nadaljevanju podrobneje analizirali trditev 3.

Tabela 20: Strinjanje dijakov s trditvijo 3 pred delavnico in po njej

	N	Xpovp.
Pred delavnico	22	3,20
Po delavnici	15	3,80

*Opomba: N = vzorec dijakov pred delavnico in po njej; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 17: Primerjava povprečnih vrednosti pred delavnico in po njej pri trditvi 3

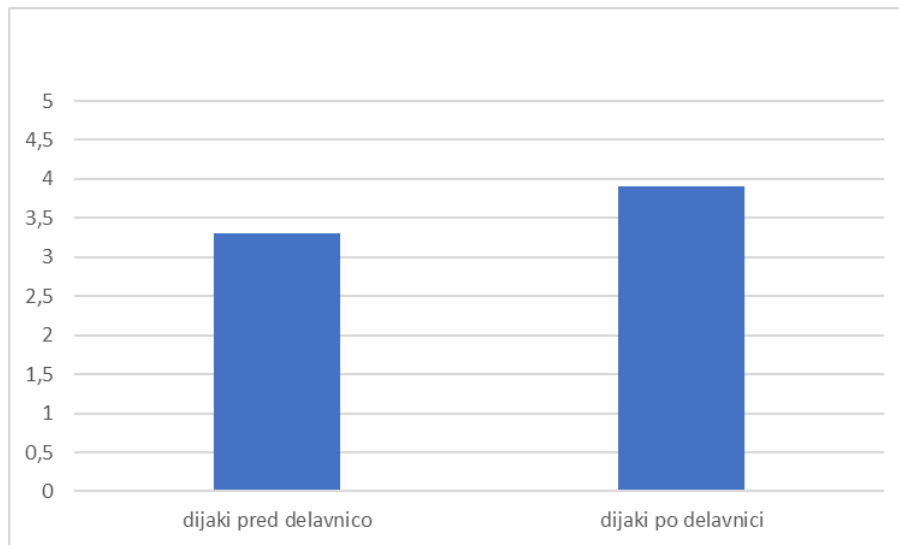
Kot je razvidno iz tabele 17 in grafa 17, so dijaki po delavnici v večji meri izoblikovali prepričanje, da so druge kulture enako pomembne kot njihova.

Med rezultati izstopa tudi trditev 10, ki pravi, da *»sošolce, ki so se preselili v Slovenijo iz drugih držav, sem povprašal o tem, kako je bilo v njihovi prejšnji šoli, kraju, državi, kjer so živeli«*.

Tabela 21: Strinjanje dijakov s trditvijo 10 pred delavnico in po njej

	N	Xpovp.
Pred delavnico	22	3,30
Po delavnici	15	3,90

*Opomba: N = vzorec dijakov pred delavnico in po njej; Xpovp. = povprečna vrednost.

Graf 18: Primerjava povprečnih vrednosti pred delavnico in po njej pri trditvi 10

Dobljeni rezultati so pokazali, da so dijaki po delavnici v večji meri povpraševali svoje sošolce priseljence o njihovem življenju pred selitvijo kot pred delavnico (razlika med povprečnima vrednostma je 0,6).

5 RAZPRAVA

Namen raziskovalne naloge je bil preveriti stališča mladostnikov in učiteljev do dijakov priseljencev; dodatno sva želeli preko delavnice vplivati na izboljšanje stališč do dijakov priseljencev pri dijakih oddelka, v katerem je po analizah svetovalne službe največji delež dijakov priseljencev na naši šoli.

5.1 STALIŠČA DO DIJAKOV PRISELJENCEV

Predvidevali sva, da imajo **učitelji, ki so v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci, bolj pozitivna stališča do njih kot učitelji, ki niso v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci (H1)**. Na podlagi dobljenih rezultatov sva hipotezo 1 ovrgli, saj so rezultati pokazali, da imajo učitelji, ki so v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci, in učitelji, ki niso v vsakodnevnem stiku z njimi, pretežno enako močno izražena pozitivna stališča do njih.

Rezultati so v nasprotju z obstoječo Allportovo teorijo (t. i. hipotezo stika), ki govori o tem, da se napetosti in odnosi med različnimi skupinami izboljšajo, če so v medsebojnem stiku (Allport, 1954, v Rebolj, 2014), zaradi česar bi pričakovale, da bi imeli učitelji, ki so v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci, bolj pozitivna stališča.

Kljub temu so dobljeni rezultati spodbudni, saj kot poročata Pečjak in Košir (2002, v Rutar in Jelen Madruša, 2018), učiteljevo vedenje do določenega učenca predstavlja model ravnanja, na podlagi katerega drugi učenci razvijejo svoj odnos do tega učenca. Iz slednjega lahko sklepava, da če imajo učitelji, ki pridejo v stik z dijaki priseljenci, pozitivno stališče do njih, so tudi na vedenjski ravni do njih spoštljivi in sprejemljivi do medkulturnosti; s svojim vedenjem in zgledom posledično prispevajo k boljšim medosebnim odnosom med dijaki v razredu.

Pečak in Lesar (2006, v Vižintin, 2017) sta pred 14 leti analizirali stališča učiteljev do učencev priseljencev in ugotovili, da je več kot 10 odstotkov učiteljev, ki v svoj razred ne bi sprejeli učenca priseljenca, iz česar lahko ob upoštevanju dobljenih rezultatov sklepava, da so se stališča učiteljev do dijakov priseljencev v zadnjih letih izboljšala.

Zanimivo je, da se učitelji, ki dijaka priseljenca ne poučujejo, pri trditvi devet, ki pravi: *»Zdi se mi zdi prav, da bi imeli dijaki, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, včasih zaradi tega drugačne teste znanja in spraševanja,«* bolj močno strinjajo s trditvijo kakor učitelji, ki dijake priseljence poučujejo. Kljub splošnemu pozitivnemu stališču do dijakov priseljencev pa učitelji, ki dijake priseljence poučujejo, do trditve 9 kažejo negativno mnenje. Na drugi strani učitelji, ki dijakov priseljencev ne poučujejo, kažejo do omenjene trditve nevtralno mnenje. Sklepava, da se s to trditvijo učitelji, ki poučujejo dijake priseljence, ne strinjajo, ker menijo, da bi morali vsi učenci imeti enake teste znanja in da je dolžnost dijaka priseljenca, da se najprej dobro nauči slovenščino. V raziskavi so Lesar, Rutar in Podlessek (2018) namreč izvedeli, da srednješolski učitelji v primerjavi z osnovnošolskimi v večji meri izražajo prepričanje, da se dijakom priseljencem posveča preveč pozornosti in da bi se slednji morali prilagoditi slovenskemu okolju ter govoriti slovensko in sprejeti slovensko kulturo.

Na podlagi dobljenih rezultatov sva hipotezo 2, ki pravi, da imajo **dijaki, ki so v vsakodnevem stiku z dijaki priseljenci, bolj pozitivna stališča do njih kot dijaki, ki niso v vsakodnevem stiku z njimi (H2)**, ovrgli, saj so zbrani rezultati pokazali, da imata obe skupini dijakov podobna stališča do dijakov priseljencev, in sicer rahlo pozitivna. Sklepava, da med mladostniki ni razlik v izraženosti stališč do dijakov priseljencev, ker smo mladostniki v šolah deležni pogovorov z učitelji o pomenu sprejemanja drugačnosti in smo tako vsi do približno enake mere ozaveščeni glede medkulturnosti.

Kljub temu pa rezultati opozarjajo, da bi bilo potrebno na tem mestu narediti več, saj se povprečni vrednosti obeh skupin gibata okoli 3,5, kar nakazuje le na rahlo pozitivno stališče do dijakov priseljencev. Rutar in Jelen Madruša (2018) sta v svoji raziskavi namreč ugotovili, da si večina učencev priseljencev želeli biti v okolju, v katerega se vključujejo, sprejeti. Želijo si, da bi jih vrstniki sprejeli in da bi se dobro počutili v skupini oziroma v razredu. Prav tako Zidar (2019) ugotavlja, da se dijaki priseljenci pogosto srečujejo s socialno izključenostjo in so na slabšem položaju kot njihovi vrstniki, ki nimajo migrantskega ozadja.

Najina predvidevanja, da imajo **dijaki priseljenci bolj pozitivna stališča do dijakov priseljencev kot dijaki, ki niso priseljenci (H3)**, sva ovrgli, saj med rezultati, ki sva jih zbrali od dijakov priseljencev in od ostalih dijakov, ni bistvene razlike. Dobljeni rezultati so v nasprotju z ugotovitvami Lesar, Rutar in Podlesek (2018), ki so ob primerjanju stališč mladostnikov priseljencev in tistih, ki niso priseljenci, ugotovile, da mladostniki, ki niso priseljenci, kažejo več zanimanja za druge kulture in so bolj pripravljeni sprejeti nove učence.

Zanimivo je, da se dijaki priseljenci bolj strinjajo s prvo trditvijo, ki pravi, da *»v šoli spoznavamo različne kulture (njihove običaje, simbole, jedi, znamenitosti) in se o njih pogovarjamo,«* kot dijaki, ki niso priseljenci. Na podlagi dobljenih rezultatov sklepava, da je dijakom priseljencem pomembnejše, da se v šoli pogovarjamo o njihovi kulturi in da so na to bolj pozorni kot pa ostali dijaki.

Prav tako je zanimivo, da se dijaki, ki niso priseljenci, ne strinjajo s trditvijo 9, ki pravi, da *»se mi zdi prav, da bi imeli dijaki, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, včasih zaradi tega drugačne teste znanja in spraševanja,«* medtem ko se dijaki priseljenci s to trditvijo zelo močno strinjajo. Meniva, da se mnenja dijakov tako razhajajo, ker dijaki, ki niso priseljenci, niso izkusili prihoda v novo okolje, v katerem niso nikogar poznali in niso razumeli jezika, najbrž pa tudi ne pomislijo, da je za dijake priseljence naporno učiti se novega jezika, ob tem pa še snov, ki se jo učijo pri pouku in jo na začetku težje razumejo.

Rezultati so tudi pokazali, da se dijaki priseljenci v primerjavi z dijaki, ki niso priseljenci, bolj strinjajo s trditvijo 15, ki pravi, da *»pomagam dijakom, ki ne govorijo dobro slovensko,«*. Dobljene rezultate bi lahko povezale z ugotovitvami Rutar in Jelen Madruša (2018), ki pravita, da se mladostnik dobro počuti, če je v razredu mladostnik ali druga oseba, ki govori njegov materni jezik, s katerim lahko uspešno komunicira, preverja razumevanje in tako tudi posredno vzpostavi stik z vrstniki in odraslimi. Sklepava, da s tem, ko so dijaki priseljenci

pripravljeni pomagati drugim dijakom priseljencem, prispevajo, da se le-ti ob prihodu v novo okolje bolje počutijo.

Na podlagi dobljenih rezultatov sva hipotezo 4, da imajo **učitelji bolj pozitivna stališča do dijakov priseljencev kot dijaki (H4)**, potrdili. Kljub temu da so rezultati pri obojih pokazali pozitivno stališče do dijakov priseljencev, pa rezultati nakazujejo na močnejša pozitivna stališča pri učiteljih.

Nekatere raziskave ugotavljajo, da se učitelji premalo zavedajo vpliva svojih stališč in pričakovanj. Učitelji s svojim pristopom do učencev priseljencev namreč močno vplivajo na ostale učence, saj so jim zgled. (Vižintin, 2017). Iz tega sklepava, da so zato stališča dijakov nekoliko nižja, saj je možno, da učitelji mislijo, da ne vplivajo na dijake in se zato tudi ne trudijo toliko.

Zanimivi so rezultati tretje trditve, ki pravi, da *»dijakov v naši šoli ne »zafrkavajo/zafrkavamo« ali žalijo/žalimo, če so npr. drugače oblečeni kot drugi.«* S trditvijo se učitelji strinjajo precej bolj kot dijaki, iz česar lahko sklepava, da učitelji omenjenega na šolskih hodnikih in v razredu ne opazijo; razlogi za to pa bi lahko bili, ker niso pozorni ali pa ker dijaki slednjega pred učitelji ne počnejo.

5.2 UČINKOVITOST DELAVNICE

Predvidevali sva, da bodo **dijaki po delavnici izboljšali stališče do dijakov priseljencev (H5)**. Na podlagi dobljenih rezultatov sva hipotezo potrdili, kljub temu opozarjava, da je razlika v stališčih pred delavnico in po njej majhna, prav tako sta bila vzorca dijakov pred delavnico in po njej majhna (po delavnici je bil anketiran precej manjši vzorec dijakov).

Po poročanju Maia in Haddocka (2010, v Rebolj, 2014) ima pomembno vlogo pri spreminjanju stališč razpoloženje. Dobro razpoloženi ljudje so bolj pripravljeni prisluhniti drugačnim stališčem in spremeniti svoja, medtem ko so ljudje v slabem razpoloženju kakršnim koli drugačnim idejam bolj nenaklonjeni in iščejo bolj stališča, ki podpirajo njihova dozdajšnja stališča. Ker je bil najin namen izboljšati stališča, sva z dijaki pri obeh delavnicah najprej izvedli uvodno motivacijo, katere cilj je bil med drugim tudi ustvariti pozitivno vzdušje v razredu (glej prilogo 4 in 5). Sklepava, da je slednje prispevalo k večji pripravljenosti za spreminjanje stališč v bolj pozitivna med delavnico.

Raziskave kažejo, da do subjektov, s katerimi smo več v stiku oziroma jih pogosteje srečujemo, gojimo bolj pozitivna stališča, kar pomeni, da so nam znane stvari bolj všeč,

neznane pa manj oziroma smo do njih bolj skeptični in previdni. Če je nekaj očem skrito, obstaja velika verjetnost, da bo prva reakcija ob stiku z neznanim (oziroma drugim) negativna (Rebolj, 2014). Glede na omenjeno sklepava, da so izvedene aktivnosti delavnice, katerih namen je bil zblížati sošolce, da se bolje spoznajo, prispevale k spreminjanju stališč (npr. dijaki priseljenci so delili svoje izkušnje ob prihodu v novo okolje, na delavnici so se učili jezika dijakov priseljencev, spoznavali so različne praznike in načine praznovanj ipd.).

Zanimivi so rezultati trditve 10, ki pravi, da sem »sošolce, ki so se preselili v Slovenijo iz drugih držav, povprašal o tem, kako je bilo v njihovi prejšnji šoli, kraju, državi, kjer so živeli«. Rezultati za to trditev so bili precej nižji pred delavnico, po čemer lahko sklepava, da je delavnica vplivala na dijake, da so svoje sošolce priseljence povprašali o njihovem preteklem življenju.

6 ZAKLJUČEK

6.1 KRITIČNO OVREDNOTENJE IN PREDLOGI ZA PRIHODNJE RAZISKOVANJE

Prednost najine raziskave je, da sva pri preverjanju stališč za pripomoček raziskovanja uporabili lestvico, kar pomeni, da stališča nisva preverjali samo z enim vprašanjem ali trditvijo, temveč sva uporabili kombinacijo 15 trditev, ki se nanašajo na stališča do dijakov priseljencev.

Pomanjkljivost raziskave je relativno majhen vzorec učiteljev; ob razpolovitvi vzorca ob primerjanju učiteljev, ki so v vsakodnevem stiku z dijaki priseljenci, in tistih, ki niso, sta dobljena vzorca še manjša.

Majhen vzorec je tudi pri anketiranih dijakih, ki so se udeležili delavnice, poleg tega je bil na končnem testiranju po delavnici vzorec še manjši zaradi odsotnosti večjega števila dijakov na drugem delu delavnice. Ker sva merili stališča do dijakov priseljencev takoj po delavnici, se sprašujeva, ali so stališča še vedno enako močno pozitivna. V prihodnjih raziskavah bi bilo smiselno delavnico razširiti in jo preizkusiti na večjem vzorcu udeležencev. Prav tako bi bilo smiselno preveriti stališča po preteku določenega časa, saj bi tako lahko pridobili tudi podatek, ali so se pozitivna stališča ohranila skozi daljši čas.

Omejitev najine raziskovalne naloge je, da ne moreva vedeti, ali so imeli učitelji in mladostniki resnično pozitivna stališča do dijakov priseljencev ali pa so na vprašalnikih tako odgovarjali samo zaradi morale in ker naj bi bilo tako pravilno.

Pomanjkljivost raziskovalne naloge je tudi, da sva kot merilo za dijake, ki so v vsakodnevnem stiku z dijaki priseljenci, vzeli prisotnost dijakov priseljencev v njihovem razredu. Možno je, da so tudi drugi dijaki, ki nimajo dijaka priseljenca za sošolca, v vsakodnevnem stiku z dijakom priseljencev izven šole. V prihodnjih podobnih raziskavah bi bilo dobro, da se preveri vsakodnevni stik z dijaki tudi izven šole, npr. po pouku, v času interesnih dejavnosti ali drugih izvenšolskih aktivnosti.

6.2 UPORABNA VREDNOST

V Sloveniji je vse več dijakov priseljencev in ti se v novo okolje želijo vključiti in v njem dobro počutiti, za kar je potrebno, da so dobro in lepo sprejeti. Od njihovega počutja in vključenosti je odvisna tudi njihova uspešnost v šoli. Rezultati raziskave opozarjajo na pomen ozaveščenosti učiteljev, kako velik vpliv imajo na dijake in njihova stališča. Namenjena pa je tudi razredu kot skupnosti kot dokazilo, da stališča lahko spreminjamo in izboljšujemo.

Rutar in Jelen Madruša (2018) ugotavljata, da k socialni vključenosti učencev priseljencev dodatno prispeva nudenje priložnosti za vključevanje v interesne dejavnosti v vzgojno-izobraževalnih zavodih in v lokalnem okolju. Omenjeno bi lahko povezali s tem, da tudi delavnica, ki sva jo izvedli v okviru raziskovalne naloge, predstavlja obliko interesne dejavnosti znotraj razreda, ki je prispevala k izboljšanju stališč do dijakov priseljencev in verjetno posledično k njihovi večji socialni vključenosti.

Delavnica se zdi uporaben pripomoček, zato bi jo bilo smiselno uporabiti tudi znotraj razrednih ur predvsem v začetku šolskega leta, ko dijaki priseljenci še posebej potrebujejo priložnosti za čim uspešnejšo vključitev v šolsko okolje, predvsem v razred; učni pripravi lahko učitelji uporabijo kot pripomoček pri izvajanju razrednih ur na temo krepitev pozitivnih stališč do dijakov priseljencev (priloga 4 in 5).

7 LITERATURA

Budinoska, I. (2017). Učitelji pri jezikovnih vprašanjih pri vključevanju učencev priseljencev v slovenski vgojno-izobraževalni sistem. *Jezik in slovstvo*, 62, 45-54.

Kalin, J. (1998). Moralni razvoj osebnosti: vloga izobraževanja pri oblikovanju in spreminjanju stališč. *Andragoška spoznanja*, 4, 30–45.

Košir, K. (2013). *Socialni odnosi v šoli*. Maribor: Subkulturni azil, zavod za umetniško produkcijo in založništvo

Lesar, I., Rutar, S. in Podlesek, A. (2018). Stališča otrok in mladostnikov, vzgojiteljev in učiteljev do vključevanja otrok priseljencev in samoocena kompetentnosti strokovnih delavcev za delo z otroki priseljenci. V K. Kocbek (ur.), *Poročilo o evalvaciji: Predloga programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja* (str. 19–32). Ljubljana: ISA Institut

Mitchell, J. (2019). Prejudice in the classroom: a longitudinal analysis of anti-immigrant attitudes. *Ethnic and Racial Studies*, 42, 1514–1533.

Novak, M. idr. (2012). *Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole: Smernice za celostno vključevanje priseljencev (otrok, učencev in dijakov) iz drugih jezikovnih in kulturnih okolij v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Palomares, S. (2001). *Spodbujanje strpnosti in sprejemanje drugačnosti*. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Rebolj, A. B. (2014). Stališča in predsodki o študentih s posebnimi potrebami. *Andragoška spoznanja*, 20, 75–86.

Rutar, S. in Jelen Madruša, M. (2018). Individualni načrt aktivnosti (ina) kot podpora pri zagotavljanju socialne vključenosti in učne uspešnosti otrok. V K. Kocbek (ur.), *Poročilo o evalvaciji: Predloga programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja* (str. 8–13). Ljubljana: ISA Institut

Štrin, M., Podlesek, A. in Rutar, S. (2018). Socialna vključenost otrok priseljencev. V K. Kocbek (ur.), *Poročilo o evalvaciji: Predloga programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja* (str. 33–42). Ljubljana: ISA Institut.

Tacol, A., Lekić, K., Sedlar Kobe, N., Roškar, S. in Konec Juričič, N. (2019). *Priročnik za preventivno delo z mladostniki: Zorenje skozi To sem jaz: Razvijanje socialnih in čustvenih veščin ter samopodobe*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje.

Vec, T., Kompare, A. in Stražišar, M. (2014). Medosebni odnosi in komunikacija. V V. Kožuh (ur.), *Uvod v psihologijo* (str. 155–185). Ljubljana: DZS.

Vižintin, M. A. (2017). *Medkulturna vzgoja in izobraževanje vključevanje otrok priseljencev*. Ljubljana: ZRC SAZU.

Zidar, R. (2019). *Naš skupni dom: Povezanost migracij in razvoja v Sloveniji*. Ljubljana: Slovenska karitas.

PRILOGE

Priloga 1

Lestvica stališč do dijakov priseljencev za učitelje

Pozdravljeni,

sva Tinka Napret Kaučič in Tjaša Kumer, dijakinji 2. letnika programa ekonomske gimnazije. Na lastno pobudo sva se odločili narediti raziskovalno nalogo z naslovom Stališče mladostnikov in učiteljev do dijakov priseljencev in vas prosiva za sodelovanje. Prosiva vas, da odgovarjate iskreno. Vprašalnik je anonimen, pridobljeni podatki bodo obdelani samo v raziskovalne namene.

Spol:

ženski

moški

Ali ste oz. ste bili kdaj razrednik dijaku priseljencu?

DA

NE

Ali poučujete v razredu, v katerem je dijak priseljenec?

DA

NE

V koliko razredih poučujete, v katerih so dijaki priseljenci? (*zapišite število razredov*)

V koliko razredih poučujete, kjer dijakov priseljencev ni? (*zapišite število razredov*)

Na 5-stopenjski lestvici (od 1 – sploh se ne strinjam do 5 – zelo se strinjam) označite stopnjo strinjanja s posamezno trditvijo.

	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam niti se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
1. V šoli spoznavamo različne kulture (njihove običaje, simbole, jedi, znamenitosti) in se o njih pogovarjamo.	☐	☐	☐	☐	☐
2. V naši šoli so dobrodošli vsi dijaki, ne glede na to, od kod prihajajo ali kakšni so.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Dijakov v naši šoli ne »zafrkavajo« ali žalijo, če so npr. drugače oblečeni kot drugi.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Če pride v šolo nov dijak priseljenc, mu sošolci pomagajo, da se lažje privadi na delo in dogajanje v šoli.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Učitelji na naši šoli so prijazni do vseh dijakov ne glede na kulturno ali versko pripadnost dijakov.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Učitelji pomagajo dijaku, ki ne govori dobro slovensko.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Učitelji vse dijake v razredu obravnavajo enako.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Učitelji dijaku, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govori dobro slovensko, preveč pomagajo.	☐	☐	☐	☐	☐

	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam niti se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
9. Zdi se mi zdi prav, da bi imeli dijaki, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, včasih zaradi tega drugačne teste znanja in spraševanja.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Super se mi zdi, da dijaki v naši šoli prihajajo iz različnih krajev in držav.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Moti me, če kdo od dijakov v razredu ne zna govoriti slovensko.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Dijaki različnih narodnosti se med seboj ne družijo.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Pripravljen sem pomagati dijaku priseljencu, če bi imel problem in bi potreboval pomoč.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Moti me, če učitelj dijakom, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, ne pomaga.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Pomagam dijakom, ki ne govorijo dobro slovensko.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Moti me, če učitelji dijakom, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, prilagodijo pouk.	☐	☐	☐	☐	☐

Zahvaljujete se vam za sodelovanje in vam želiva lep dan.

Priloga 2

Lestvica stališč do dijakov priseljencev za mladostnike

Pozdravljeni,

sva Tinka Napret Kaučič in Tjaša Kumer, dijakinji 2. letnika programa ekonomska gimnazija. Na lastno pobudo sva se odločili narediti raziskovalno nalogo z naslovom Stališče mladostnikov in učiteljev do dijakov priseljencev in vas prosiva za sodelovanje. Prosiva vas, da odgovarjate iskreno. Vprašalnik je anonimen, pridobljeni podatki bodo obdelani samo v raziskovalne namene.

Spol:

- moški
- ženski

Letnik:

- 1. letnik
- 2. letnik
- 3. letnik
- 4. letnik
- 1. letnik PTI
- 2. letnik PTI

Starost:

Državljanstvo:

- slovensko
- drugo

Izobraževalni program:

- gimnazijski program
- srednje strokovni program
- srednje poklicni program
- poklicno-tehniški program (PTI)

Ali imate v razredu sošolca priseljenca?

- Da
- Ne

Koliko dijakov priseljencev je v vašem razredu?

- 0 – 3 dijaki priseljenci
- 4 – 5 dijakov priseljencev
- 6 – 10 dijakov priseljencev
- nad 10 dijakov priseljencev

Kako dolgo živiš v Sloveniji?

- od rojstva
- od vrtca
- v Slovenijo sem prišel v osnovni šoli
- v Slovenijo sem prišel v srednji šoli

Na 5-stopenjski lestvici (od 1 – sploh se ne strinjam do 5 – zelo se strinjam) označite stopnjo strinjanja s posamezno trditvijo.

	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se strinjam niti se ne strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
1. V šoli spoznavamo različne kulture (njihove običaje, simbole, jedi, znamenitosti) in se o njih pogovarjamo.	☐	☐	☐	☐	☐
2. V naši šoli so dobrodošli vsi dijaki, ne glede na to, od kod prihajajo ali kakšni so.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Dijakov v naši šoli ne »zafrkavamo« ali žalimo, če so npr. drugače oblečeni kot drugi.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Če v šolo pride nov dijak priseljenc, mu sošolci pomagamo, da se lažje privadi na delo in dogajanje v šoli.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Učitelji na naši šoli so prijazni do vseh dijakov ne glede na kulturno ali versko pripadnost dijakov.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Učitelji pomagajo dijaku, ki ne govori dobro slovensko.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Učitelji vse dijake v razredu obravnavajo enako.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Učitelji dijaku, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govori dobro slovensko, preveč pomagajo.	☐	☐	☐	☐	☐

	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se strinjam niti se ne strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
9. Zdi se mi prav, da bi imeli sošolci, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, včasih zaradi tega drugačne teste znanja in spraševanja kot jaz.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Super se mi zdi, da dijaki v našem razredu prihajajo iz različnih krajev in držav.	☐	☐	☐	☐	☐
11. Moti me, če kdo od dijakov v našem razredu ne zna govoriti slovensko.	☐	☐	☐	☐	☐
12. Z dijaki, ki so drugačni od mene, se raje na družim.	☐	☐	☐	☐	☐
13. Pripravljen sem pomagati sošolcu priseljencu, če bi imel problem in bi potreboval pomoč.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Moti me, če učitelj dijakom, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, ne pomaga.	☐	☐	☐	☐	☐
15. Pomagam sošolcem, ki ne govorijo dobro slovensko.	☐	☐	☐	☐	☐
16. Moti me, če učitelji dijakom, ki so se priselili v Slovenijo iz drugih držav in ne govorijo dobro slovensko, prilagodijo pouk.	☐	☐	☐	☐	☐

Zahvaljujete se vam za sodelovanje in vam želiva lep dan.

Priloga 3

Lestvica stališč do dijakov priseljencev v razredu

Pozdravljeni,

sva Tinka Napret Kaučič in Tjaša Kumer, dijakinji 2. letnika programa ekonomska gimnazija.

Na lastno pobudo sva se odločili narediti raziskovalno nalogo z naslovom Stališče mladostnikov in učiteljev do dijakov priseljencev. V sklopu raziskovalne naloge bova preverjali učinek delavnice na stališča mladostnikov do dijakov priseljencev v razredu.

Prosiva vas za sodelovanje. Vprašalnik je anonimen, pridobljeni podatki bodo obdelani samo v raziskovalne namene. Prosiva, da odgovarjate iskreno.

Spol:

- moški
 ženski

Kako dolgo že živiš v Sloveniji?

- Od rojstva
 Od vrtca naprej
 Od osnovne šole
 Od srednje šole

Državljanstvo:

- slovensko
 drugo

Na 5-stopenjski lestvici (od 1 – sploh se ne strinjam do 5 – zelo se strinjam) označite stopnjo strinjanja s posamezno trditvijo.

Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam niti se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
----------------------------	----------------------	---	----------------	--------------------------

1. Pripravljen sem pomagati vsem sošolcem ne glede na narodno pripadnost, če bi imel kdo od njih kakšen problem ali bi potreboval pomoč.

	Sploh se ne strinjam	Ne strinjam se	Niti se ne strinjam niti se strinjam	Strinjam se	Popolnoma se strinjam
2. Sošolci iz mojega razreda se v šoli dobro počutijo.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Druge kulture so enako pomembne kot moja kultura.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Všeč mi je, če lahko spoznam ljudi, ki prihajajo iz drugih držav, kultur.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Super se mi zdi, da učenci v našem razredu prihajajo iz različnih krajev, držav.	☐	☐	☐	☐	☐
6. V našem razredu smo prijazni drug do drugega.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Če poznaš več ljudi, držav, kultur, jezikov, običajev, se lahko bolje znajdeš v življenju.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Od sošolcev, ki so se preselili v Slovenijo, sem se naučil nekaj besed v njihovem jeziku.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Poznam praznike, ki jih praznujejo v drugih državah.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Sošolce, ki so se preselili v Slovenijo iz drugih držav, sem povprašal o tem, kako je bilo v njihovi prejšnji šoli, kraju, državi.	☐	☐	☐	☐	☐

Zahvaljujete se vam za sodelovanje in vam želiva lep dan.

Priloga 4

Učna priprava 1. dela delavnice

UČNA PRIPRAVA	
PREDMET: razredna ura	
ODDELEK: 1. letnik (srednje poklicni program)	
Izvajalki delavnice: Tinka Napret Kaučič in Tjaša Kumer	DATUM IZVEDBE: 19. 2. 2020
Mentorica: Barbara Slatenšek, mag. psih.	ZAPOREDNA ŠTEVILKA: 1
UČNA ENOTA	Delavnica krepitev pozitivnih stališč do dijakov priseljencev (1. del)
CILJI DELAVNICE	<p>Namen delavnice je krepitev pozitivnih stališč do dijakov priseljencev.</p> <p>Cilj aktivnosti 1: uvodno motiviranje dijakov in odprava zadržanosti, spoznavanje.</p> <p>Cilj aktivnosti 2.1: vzbujanje empatije, ozaveščenost o posledicah nesprejemanja.</p> <p>Cilj aktivnosti 2.2: vzbujanje empatije, spoznavanje občutkov ob prihodu v novo okolje, povezovanje dijakov različnih kultur.</p> <p>Cilj aktivnosti 2.3: aktivno raziskovanje drugih kultur.</p> <p>Cilj aktivnosti 3: evalvacija delavnice.</p>
Didaktične strategije	Frontalno delo, diskusija.
Pripomočki	Sličice, predstavitev PowerPoint.
Literatura	<p>Palomares, S. (2001). <i>Spodbujanje strpnosti in sprejemanje drugačnosti</i>. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.</p> <p>Tacol, A., Lekić, K., Sedlar Kobe, N., Roškar, S. in Konec Juričič, N. (2019). <i>Priročnik za preventivno delo z mladostniki: Zorenje skozi To sem jaz</i>. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje.</p>

POTEK DELAVNICE

DEJAVNOSTI IZVAJALK DELAVNICE

1 Uvodna motivacija (5 – 10 min)

Dijake najprej pozdraviva in se jim predstaviva ter jim razloživa, kaj bomo počeli na delavnici.

Z dijaki skleneva dogovor, da se bomo med delavnico držali 3 pravil:

1. pravilo: ko nekdo govori, drugi poslušamo;
2. pravilo: spoštujemo mnenje drugih;
3. pravilo: kar se pogovarjamo na delavnici, ostane samo med nami.

Dijake sedijo v krogu, da se lažje pogovarjamo. Na sredino kroga razporediva sličice. Vsak dijak si izbere eno sličico, na kateri je nekaj, kar rad počne, ali nekaj, kar ima rad. Ko vsi izberejo svojo sličico, jih prosiva, da pojasnijo, zakaj so si izbrali določeno sličico.

2 Osrednji del delavnice

Aktivnost 2.1 – Kako bi se počutil, če ... (10 min)

Na predstavitvi PowerPoint dijakom pokaževa različne situacije in zastavlja provokativna vprašanja tipa »Kako bi se počutil, če ...« *Primer vprašanja: »Kako bi se počutil, če bi bili ljudje neprestano nepotrpežljivi ali celo jezni nate zaradi tvoje izgovorjave?«* Naloga dijakov je, da si predstavljajo sebe v danih situacijah in razmišljajo, kako bi se počutili v določeni situaciji.

Dijake nato spodbudiva, da razmišljajo, kako negativna občutja vplivajo na posameznika.

Aktivnost 2.2 – Naše poreklo (15 min)

Dijakom zastaviva vprašanja. Vprašali sva: »Kakšno je vaše državljanstvo?, Kakšni so razlogi za vašo selitev?, Kako ste se soočili z spremembami, ki ste jih doživeli ob selitvi?, Kako so vas sprejeli novi sošolci?«... Dijake, ki niso priseljenci pa sva vprašali: »Kaj bi tebi in tvojim

DEJAVNOSTI DIJAKOV

Dijaki pokažejo izbrano sličico in pojasnijo svoj izbor oz. povedo, kakšen pomen ima sličica zanje.

Dijaki se vživijo v dane situacije in izrazijo občutja ob vsakem vprašanju. Med sabo se poslušajo in spoštujejo mnenje drugih.

Dijaki nato razmišljajo, kako omenjena občutja vplivajo na posameznika.

Dijaki odgovarjajo na zastavljena vprašanja ter se med sabo poslušajo.

bližnjim pomenila selitev?, Katerih sprememb bi se bal?, Kako bi se spoprijel z diskriminacijo v tuji državi?«...

Aktivnost 2.3 – Domača naloga (2-3 min)

Dijaki dobijo domačo nalogo – s pomočjo spleta naj raziščejo in opišejo eno zanimivost o drugi kulturi (npr. praznovanje določenega praznika, ki se razlikuje od praznovanja v njihovi kulturi).

3 Evalvacija (5 min)

Dijake na koncu povprašava, kakšna se jim je zdela današnja razredna ura, če jim je všeč takšne vrste pouk in če so mnenja, da bi moralo biti takšnih ur več. Povprašava jih, kaj jim je bilo na delavnici všeč in kaj bi spremenili. Prav tako jih povprašava, kaj so se v tej delavnici naučili novega.

Dijaki povedo svoje mnenje o delavnici, kakšna se jim je zdela in kaj bi spremenili. Povedo tudi, kaj so se novega naučili.

Priloga 5

Učna priprava 2. dela delavnice

UČNA PRIPRAVA	
PREDMET: razredna ura	
ODDELEK: 1. letnik (srednje poklicni program)	
Izvajalki delavnice:	DATUM IZVEDBE: 21. 2. 2020
Tinka Napret Kaučič in Tjaša Kumer	ZAPOREDNA ŠTEVILKA: 2
Mentorica:	
Barbara Slatenšek, mag. psih.	
UČNA ENOTA	Delavnica krepitev pozitivnih stališč do dijakov priseljencev – 2. del
CILJI DELAVNICE	<p>Namen delavnice je krepitev pozitivnih stališč do dijakov priseljencev.</p> <p>Cilj aktivnosti 1: uvodno motiviranje dijakov in odprava zadržanosti, vzpostavitev pozitivnega vzdušja na delavnici, krepitev medosebnih odnosov.</p> <p>Cilj aktivnosti 2.1: spoznavanje novih kultur, ozaveščenost o medkulturnosti.</p> <p>Cilj aktivnosti 2.2: učenje novega jezika, povezovanje dijakov različnih kultur, vzpodbujanje medkulturnosti, vzbujanje empatije.</p> <p>Cilj aktivnosti 3: evalvacija delavnice in ovrednotenje novega znanja.</p>
Didaktične strategije	Frontalno delo, delo v skupini, diskusija.
Pripomočki	Brez.

Literatura	<p>Palomares, S. (2001). <i>Spodbujanje strpnosti in sprejemanje drugačnosti</i>. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.</p> <p>Tacol, A., Lekić, K., Sedlar Kobe, N., Roškar, S. in Konec Juričič, N. (2019). <i>Priročnik za preventivno delo z mladostniki: Zorenje skozi To sem jaz: Razvijanje socialnih in čustvenih veščin ter samopodobe</i>. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje.</p>
-------------------	---

POTEK DELAVNICE

DEJAVNOSTI IZVAJALK DELAVNICE	DEJAVNOSTI DIJAKOV
<p><u>1 Uvodna motivacija (5 – 10 min)</u></p> <p>Dijake najprej pozdraviva in poveva, kaj bomo delali na delavnici. Opozoriva jih na pravila, ki so jim bila predstavljena na začetku prvega dela delavnice (poslušanje drugega, spoštovanje mnenj, zaupnost).</p> <p>Razredu najprej predstaviva krajšo igro, ki jo bomo igrali. Predstaviva nalogo dijakov v igri. Ta je, da sedijo in poslušajo, dokler niso na vrsti; ko so na vrsti, povedo eno pozitivno lastnost dijaka na svoji desni strani.</p> <p><u>2 Osrednji del delavnice</u></p> <p><u>Aktivnost 2.1 – vsi smo 'drugačni' (10 min)</u></p> <p>Dijake vprašava, ali so naredili zadano domačo nalogo od prejšnje delavnice. Za domačo nalogo so morali poizvedeti in poiskati kaj zanimivega o tujih kulturah – npr. praznik, ki ga v Sloveniji ne praznujemo, in ga opisati. Nato sva nekaterim naročili, da predstavijo, kaj so doma pripravili.</p>	<p>Vsak dijak pove eno pozitivno lastnost dijaka na njegovi desni strani. Govori le en dijak naenkrat in jasno, razločno ter odločno pove dobro lastnost sošolca na desni strani. Ostali dijaki med tem pozorno poslušajo in se pripravijo, kaj bodo sami povedali.</p> <p>Dijaki, ki so nalogo naredili, so stopili pred tablo in predstavili, kaj so se novega naučili o izbrani kulturi. Če je kateri od sošolcev o izbrani kulturi kaj vedel, ga je dopolnil. Sledila je razprava – dijake sva spodbudili, da povedo svoje mnenje, kaj se jim je od predstavljenega zdelo zanimivo, v čem so si kulture podobne in v čem se razlikujejo.</p>

Aktivnost 2.2 – učenje jezika (20 min)

Dijaki se razdelijo v skupine po tri ali štiri in v vsaki skupini mora biti nekdo od dijakov, ki mu slovenščina ni materni jezik. Nato dijaki, katerih slovenščina ni materni jezik, dobijo nalogo, da naučijo svoje člane skupine nekaj vsakdanjih besed. Navodilo je, da se člani skupine naučijo dialoga (pozdrav, predstaviti svoje ime, povprašati prijatelja, kako je, in povedati, kako se počutijo).

3 Evalvacija (5 – 10 min)

Dijake na koncu povprašava, ali jim je bila delavnica všeč in kaj bi spremenili. Vprašava jih, kaj so se na delavnici naučili in katera so ključna spoznanja, do katerih so prišli med delavnico ter kako jim bodo pomagala v prihodnje.

Dijaki se posedejo po skupinah in se tiho učijo novega jezika (konkretno so se učili albanščine), nekateri si za pomoč izgovorjavo napišejo na list. Ko jim poteče čas (10 min), dijak vsake skupine na glas pove, kaj se je naučil.

Dijaki nato povedo mnenje, ali se jim je bilo težko naučiti besede v tujem jeziku. Razmišljati morajo, kako bi se počutili, če bi stopili v razred, v katerem bi vsi govorili jezik, ki ga ne poznajo. Dijaki, katerih materni jezik ni slovenščina, povedo svojo izkušnjo, kako so se počutili v razredu, ko še niso razumeli slovenščine.

Dijaki povedo svoje mnenje, zaželeno spremembo in popestritve. Povedo, da bi si želeli več razrednih ur v takšni obliki. Povedo, kaj so se novega naučili.

IZJAVA

Mentorica Barbara Slatenšek, mag. psih. v skladu z 20. členom Pravilnika o organizaciji mladinske raziskovalne dejavnosti »Mladi za Celje« Mestne občine Celje, zagotavljam, da je v raziskovalni nalogi z naslovom Stališče mladostnikov in učiteljev do dijakov priseljencev, katere avtorici sta Tinka Napret Kaučič in Tjaša Kumer:

- besedilo v tiskani in elektronski obliki istovetno,
- pri raziskovanju uporabljeno gradivo navedeno v seznamu uporabljene literature,
- da je za objavo fotografij v nalogi pridobljeno avtorjevo dovoljenje in je hranjeno v šolskem arhivu,
- da sme Osrednja knjižnica Celje objaviti raziskovalno nalogo v polnem besedilu na knjižničnih portalih z navedbo, da je raziskovalna naloga nastala v okviru projekta Mladi za Celje,
- da je raziskovalno nalogo dovoljeno uporabiti za izobraževalne in raziskovalne namene s povzemanjem misli, idej, konceptov oziroma besedil iz naloge ob upoštevanju avtorstva in korektnem citiranju,
- da smo seznanjeni z razpisni pogoji projekta Mladi za Celje.

8. 6. 2020

žig šole

Podpis mentorja

Barbara Slatenšek

Podpis odgovorne osebe

Bernarda Marčeta